

ISTRSKI TEDNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA ISTRSKO OKROŽJE

LETO I. - Štev. 38

KOPER, 18. novembra 1950

Cena 3 din

Koga bomo izvolili v odbore SIAU

Le s sodelovanjem najširših množic bomo uspešno izvršili velike naloge, ki stojijo pred nami

Stari in novi člani SIAU, člani naše najodločnejše in najvažnejše množične organizacije, si bodo v prihodnjem mesecu izvolili nove odbore v krajevnem in okrajnem merilu. Od teh volitev nas loči le še kratek čas. Nadaljnja krepitev ter razširjenje SIAU sta za nas ogromnega pomena, kajti velike naloge nas še čakajo tako na področju gospodarstva kakor tudi prosvete in kulture. Vse te naloge bomo lahko izvršili le ob najširšem in tesnejšem sodelovanju delovnega ljudstva.

Uspehi, ki jih pokazujejo posamezni odbori SIAU, so za enkrat še kaj različni, kar kaže, da so bile priprave ponekod zelo dobre, drugje pa slabše. Če odbor SIAU ni dovolj iniciativen, se skoro redno dogodi, da pade tudi doprinos članstva. Kriyda leži tu le na odboru, ki ni kos svojim nalogam. Zato moramo temeljito premisliti, koga bomo volili. Za primere pravičnega ter uspešnega dela navajamo odbor SIAU pri Sv. Antonu. Člani tega odbora so se resno pomenili o nalogah, ki jih je zadal okrajni odbor SIAU. Razdelili so si delo ter sklicali člane SIAU ter ostale ljudi na množični sestanek. Tu so povedali, zakaj so potrebne volitve, tu so govorili o prostovoljnem delu, o novih izkaznicah, članarini itd. Uspehi niso izostali. Pri Sv. Antonu je zdaj vsak dan odprt sedež SIAU, kjer dobivajo ljudje navodila in dajejo tudi svoje predloge. Pri Sv. Antonu je 457 volilnih upravičencev, od teh je prejele nove izkaznice 45 ljudi. Plačali so tudi članarino v znesku 17.800 dinarjev. Dobra priprava je dala 210 prostovoljcev za delo na Zadržnem domu, kjer je bilo opravljenih 876 ur dela. — Odbor SIAU pri Sv. Antonu ni odlašal, temveč se takoj lotil dela. In ravno zaradi tega lahko služi za vzor vsem ostalim odborom SIAU v Kopršini. Izkazali so se nadalje tudi odbori SIAU v nekaterih drugih vaseh. Niso n. pr. mnogo zaostali v

Dekanju, Semedeli, Centurju, Glemu in celo Topolovcu, ki je daleč od Kopra.

V dobi od 10. X. do 5. XI. je opravilo 34 krajev (všteta tudi Izola in Piran) v Koprskem okraju 10.023 ur prostovoljnega dela, katerega so je udeležilo 2643 prostovoljcev. Uspehi so precejšnji, vendar pa bi lahko bili še boljši. Na poziv odborov SIAU so se člani SIAU udeležili prostovoljnega dela, dvignili nove izkaznice ter plačali članarino, mnogi delovni ljudje pa prvič vpisali v organizacijo, za katero so ugotovili, da jim nudi vse pogoje za njihovo uspešno napredovanje.

TUDI NASI NAJSTAREJSI TEKMUJEJO NA CAST VOLITEV V ODBORE SIAU

Kdo je lahko član SIAU

Organizacija SIAU je temelj ljudske oblasti in jamstvo naše bodočnosti. V njej so vključene vse zdrave sile najširših ljudskih množic.

Zaraditega so dolžne vse osnovne organizacije SIAU po vaseh in mestih, (nadaljevanje na 2. strani)

»Tragičen« dogodek v miljskih hribih

Resnica o „ugrabitvi“ treh električistov na demarkacijski črti

Tržaška reakcija, od demokristijanov pa do kominformistov, je zagnala te dni potom svojih glasil divji vik in krik, ki je imel svoj odmev celo v miljski občinski dvorani, kjer je nudil kominformističnemu županu Pocotu zopet priliko, da zavpije: »e ora di finirla con il terrore della cona «Ba». Senzacionalni naslovi na prvih straneh tržaških listov servirajo t edni tržaškemu občinstvu najnovejše bajke o tem, kako so v torek okrog 1 uro popoldan planili iz cone «Ba» čez demarkacijsko črto pet obo-roženih mož, ugrabili tri električarje podjetja »SELVECA«, ki so se mudili pri popraviljanju neke električne napeljave v neposredni bližini demarkacijske črte ter jih odvedli v zemljo terorja.

Malo da ni padel na hrbet od presenečenja: »kako to, da sem postal predmet tolikšnega zanimanja, nam je začudeno odvrnil Plizzamus Ernest

Gospod Andreotti - pometite najprej pred lastnim pragom!

Ze stokrat ponovljena in zato obrabljen laž o neznosnem stanju Istrskega okrožja je morala dobiti tudi uradno priznanje tistih, ki moralno in materialno podpirajo to obrekovalno in nesramno gonjo proti ljudstvu in njegovi oblasti v Istrskem okrožju. Številne resolucije, ki jih pošiljajo na pristojne organe oblasti delovni kolektivi, so pravzaprav najbolj konkreten in učinkovit odgovor nesramni propagandi. Kolikor so taki govori in izjave potrebni za

vzdrževanje razne mržnje, sovrasiva med narodi in fašistični organizaciji, nam je razumljivo, vendar pa so nemoralni in ne posebno duhoviti. Da bo gospod jasno, v kolikor ji še ni, predvsem pa, da se prepreči, da bi se naivni in pošteni ljudje dali zapeljati s te vrste lažmi in podtikanji ter provokacijami, bomo postregli z nekaj številkami, ki bodo prepričljivo prikazale razmerje med našo deželo in ono, katere funkcionar je najnovejši obrekovalec.

V Istrskem okrožju, ki šteje manj kot 70 tisoč prebivalcev se letno potroši 12.000 ton bele moke, 1.700 t koruze, 768 ton sladkorja, 1054 ton masti in olja, 1539 ton mesa. Tu niso vsote količine raznovrstnih pridelkov, žitaric itd., ki jih posamezni kmetje pridelujejo za svoje potrebe. Nadalje, večina prebivalcev dobiva zajamčeno preskrbo, kar pomeni: kruh po 12 din za kg (plača delavcev je od 14—32 din na uro) meso po 54 din, sladkor po 36 din, mast po 35 din itd. Če primerjamo gornje številke osnovnih življenjskih potrebščin s številom prebivalstva ter s cenami, upoštevajoč, da se v glavnem celotni navedeni kontingenti razdeljujejo po omenjenih cenah; če prištejemo k temu še dejstvo, da ima v Istrskem okrožju vsakdo možnost zaposlitve (Andreotti naj ve, da se v to cono zatekajo, iščejo in dobivajo delo tudi njegovi državljani —

Morda bi bilo mnogo bolje, da bi se oni, ki kličejo na pomoč za rešitev Istrskega okrožja, pobrigali za svoje državljane (ki so prav tako Italijani), ker je to njihova dolžnost, čeprav jim ne odrekajo pravice in dolžnosti za sodelovanje pri reševanju raznih mednarodnih obveznosti in dolžnosti. Kot je znano, presega število stalnih brezposelnih 2 milijona. Italija je edinstvena dežela v Evropi, kjer je zaradi obstoječega fevdalizma (zlasti v južni Italiji) veliko brezposelnega tudi kmečkega prebivalstva. Namesto, da bi vlada preskrbela za to, da bi se izvedla agrarna reforma (kot se je v Istrskem okrožju), da bi se razdelila zemlja kmetu, namesto, da bi se odprla dela in se zaposlila delovna sila (kot se je v Istrskem okrožju), je vlada organizirala številne urade, ki nabirajo odgovarjajočo delovno silo: tu za belgijske rudnike, drugod za ameriške plantaže, dalje zopet za Avstrijo itd. Ti vodilni ljudje, ki so polni lepih besed o domovini, rešujejo uprašanje brezposelnosti tako, da jih pošiljajo s trebuhom za kruhom v svet, v tujino, prav gotovo ne pa na ugodna in zavidljiva mesta. Povsem nemoralno je, da se ti ljudje zavzemajo za sonarodnjake, ki žive svobodni, ne v tujini, ampak v svoji domovini, ki so jo izvojevali in jo gradijo skupaj in v bratskem sožitju z narodi Jugoslavije. Kakšen mora biti položaj v deželi, kjer je vsak tretji človek brez dela, nam je precej jasno. Na vsak način noče nihče zamenjati našega »pekla« z De Gasperijevim »rajem«.

Prebivalci našega okrožja vseh teh narodnosti niso tuji drug drugemu, niso »izven« domovine, kot bi rada prikazala vsa reakcija, vključno s kominformom, ampak so si domovino že priborili in v njej gospodujejo, v njej določajo in gradijo, gradijo zase in za svoje potomce ter se ne ozirajo na krokodilove solze lažnih zagovornikov in lažnih prijateljev. Res je, še so posamezniki, katerim ne diši taka socialna ureditev in enakopravnost med narodi ter dejstvo, da je oblast v rokah ljudstva. Toda teh je vedno manj, vzlic vsem podporam, hujškaštvu in lažni propagandi.

Ko smo se pa zanimali za ostala dva, smo zvedeli, da sta to begunca Delise Mario in Deste Luigi iz Izole in sta bila ob prehodu čez mejo brez osebnih izkaznic; zato sta zadržana zaradi nadležne preiskave.

Iredentizem in šovinizem glavni vzrok spora med Jugoslavijo in Italijo

Kako se naša prosvetna društva pripravljajo na teden slovenske kulture

Ni je bilo lepše kulturne prireditve v slovenski Istri, kot bo »Teden slovenske kulture«. Ze sedaj lahko rečemo, da bo slovenski človek v Istri videl in občutil vso lepoto slovenske besede in pesmi. Ljubezne knjige in naroda zavest se bosta zrcalili v tej veliki kulturni manifestaciji slovenskih ljudi v Istri.

Priprave po naših vaseh in mestih kažejo, da se kmetje delavci in intelektualci posebno trudijo, da bo uspeh tedna nadvse velik. Posebno pevski zbori in dramske družine bodo pokazale po naših odrih svoj neumorni trud. Prva preizkušnja naših pevcev bo jutri v Marezigah, kjer na stopajo pevski zbori: Iz Čezarjev, pod vodstvom Fabija Vatovca, iz Smarij, pod vodstvom Matije Hrvatina, pevski zbor iz Koštabone, Sv. Lucije in Kopra, pod taktirko Mirka Guština, dalje iz Sv. Antona, Izole, Bertokov, Portoroža, pevski zbor SKUD-a Koper, nato še zbor s Pomjane in Semedeje. Povedati moramo, da se je precej zborov ustanovilo komaj pred kratkim, zato je zanimanje za njih uspeh tem večji. V tednu, ki bo 23. do 29. t.m. bo nastopilo tudi okoli pet dramskih skupin iz naših vasi. Nekatere so si prevzele precej težke naloge, med temi je posebno vanglemska dramska družina, ki bo nastopila z »Zupanovo Micko«.

Odnosaji med Italijo in Jugoslavijo bi se povsem drugače razvijali, če ne bi bilo po sredi tržaškega iredentizma in šovinizma, ki s svojim krikom in vikom zastrupljata vzdušje in očitno smatrata za svojo sveto dolžnost, da skočita vmes, kadar bi kazalo, da bi med obema državama moglo zavladati normalno razmerje. Jugoslavija je pri reševanju spornih vprašanj šla zares naravnost do skrajnih mej možnosti. Ali se lahko najde dalje otlipljivejši dokaz za željo po mirnem sožitju kot je prizadevanje predstavnika FLRJ v Varnostnem svetu, tov. Beblerja, da bi se tudi Italija sprejela v družino Združenih narodov, kakor si že toliko časa, a brez uspeha prizadeva. Čeprav so Beblerjeva prizadevanja zbudila v Rimu odobravanje, so zadelo kakor v sršenovo gnezdo pri raznih fašističnih iredentističnih organizacijah, ki tako bohotno poganjajo v ozračju Trsta in ki jih je strah najmanjšega pojava popuščanja napetosti med obema sosedoma. Ta legla, katera družijo besno sovraštvo do vsega, kar je slovensko in slovansko in ki so slepa za vse, kar je pravično in pošteno, iščejo dlako v jajcu za podpihovanje narodne mržnje, slakajoč vsak, še tako nedolžen pojav javnega življenja bodisi v jugoslovanski coni STO-ja, kakor v Jugoslaviji sami, kot dogodek, ki ogroža temelje Italije, če ne vsega civiliziranega sveta.

Tako je treba samo vzeti v roke »Giornale di Trieste« od 14. t. m., da se naivni bralec podučiti, kake

strahote zganjajo titini po nesrečnem Kopru in njegovi bližnji okolici. Pomislite, v nedeljo so začeli tam lo-mastiti na vsežgodaj, ko je bila še tema, po hišah; metali so še napol speče ljudi iz toplih postelj in jih odgnali na prsišno delo. Čudno, da jih niso pri tem za nameček še nekaj ubili. Pri OZN bi morali spričo teh strašnih kršitev osnovnih človečanskih pravic takoj odstaviti z dnevnega reda korejsko in kitajsko vprašanje in se začeti baviti z motenjem nedeljskega miru neprespanih Koprčanov. Saj je vendar Bog že v prvih dneh stvarstva ustvaril nedeljo zato, da ljudje spijo in kvečjemu, da stopijo pred kosilo malo v bližnji fagrovž ali cerkev, to dobre nasvete duhovnih očetov. Vse drugo je čisto nepotrebno, ko je vendar Katoliška akcija in Marijina družba popolnoma zadostna politična organizacija ljudstva, ki tam lahko dobi politično vzgojo in potrebno znanje. Bognečaj, da bi poleg tega moglo še kaj drugega obstojati, kaj šele taka bogokletna organizacija kakor je SIAU ali pa UAIS, saj bi tam mogel kdo tudi slišati, da je šovinizem v današnji dobi že precej preživela zadeva, posebno še na našem ozemlju, kjer ima ljudstvo ves interes na tem, da se razume in si medsebojno pomaga. Vendar ta nesrečni UAIS leži tržaškim klerikalnim veljakom in njihovim priganjačem v naši coni tako v želodcu, da bi ga hoteli na vsak način vtopiti v žlici vode. Kak naj si sicer predstav-

ljamo njih strah pred bodočimi volitvami v SIAU, čeprav se zadeva čisto notranje organizacijskega značaja, ki ima kaj malo zveze z veliko politiko, kot je na primer priključitev cone k Jugoslaviji. Vendar bo najbrže le res, kakor tude vsi veliki zape-ljevalci množično in pretvarjalec ljudskega mnenja, da je najbolj debela laž najsprejemljivejša. — Toda naše ljudstvo nima tako slabega spomina, kot ga imajo pisce podobnih člankov v Trstu, ki so tudi v nedavnih volitvah v okrajne ljudske odbore videli vesoljni potop in konec mogočne Italije. Tudi tedaj so dnevno polnili stolpce svojega časopisja z različnimi bedastočami, ki so bile na prvi pogled zlagana natolcevanja in so se tudi v najkrajšem času morala izkazati kot taka. Tudi te volitve so predstavljale tedaj pri »najboljše informiranih« listih tržaškega šovinizma uvod v priključitev, zatetje italijanskega življa, teror na vse strani, da so morale povprečnemu čitatelju kar šklepetati zobje od groze. Kakor tedaj duhovnih očetov teh člankov vse te debele laži niso prav nič motile, si tudi sedaj s slimičnimi ne belijo glave. Vsak pojav političnega življenja, ki kaže na to, da bi se moglo v jugoslovanski coni STO-ja uveljaviti bratstvo, je treba pač v naprej razkričati kot hudičovo delo, ki ima edini smoter, da tam zatre italijanski življenj, o katerem je nedavni fašist in sedanji minister Andreotti v Trstu tožil, da mu ne da spati.

Velika manifestacija prostovoljnega dela v Kopru Zbor volivcev na Maliji

Novega življenja si ne moremo zamisljati brez skupnih naporov vseh delovnih ljudi. Le tako se doseže dobre sadove, ki jih bo uživalo vse naše delovno ljudstvo ne glede na narodnost, versko prazdnost ali socialno poreklo. To je dejstvo, ki ga pri nas nazume vsak pošten delovni človek, izvzemši posameznikov, ki še vedno upajo da se jim bo vrnilo tisto staro življenje, ki so ga dolga leta uživali na račun sestradenega in v bedo pahnjenega ljudstva.

Prav zaradi tega je pri nas nastala potreba po velikih delovnih manifestacijah, pri katerih daje vsakdo svoje moči za skupnost. Takšne manifestacije niso pri nas pojav naključja, ampak so že tako udomačene našim ljudstvom, da so postale že prava borba za izpolnjevanje plan-skih nalog.

Naše ljudstvo je lahko na take delovne manifestacije upravičeno ponosno, pa ne samo zaradi tega, ker ve, da si s temi zagotavlja srečnejše dni, marveč tudi zato, ker dosega pri tem zhatne uspehe pri izgradnji svojega gospodarstva.

Ena izmed številnih takih manifestacij borbe in dela za uresničenje enoletnega plana in za istočasno po-častitev volitev v odbore SIAU je bila tudi v nedeljo v Kopru. Že na predvečer tega dne so se prostovoljci na baznih sestankih porazgovorili o poteku te častne manifestacije.

Drugi dan na vsežgodaj se je zbralo na trgu Sv. Ane veliko število prostovoljcev. Porazdelili so se na skupine, nakar so s pesmijo v ustih in žarom v očeh odkorakali na delovna mesta. Bilo jih je nad 1000. Večje skupine so delale pri kočnih delih novega stadiona, pri razširjanju oest Giovanni, pri popraviljanju obrežja v San Pieri in na gradnji avtogaraže v Semedeli Manjše skupine od 30 do 50 prostovoljcev so delale pri gradnji vinske kleti v Skocijanu, v novem hotelu v Kopru, pri grad-

Neupravičeno nerganje zaradi podražitve hrane v menzah

Nova uredba o podražitvi menz za 10 din na obrok je vzbudila pri nekaterih abonentih veliko razburjanja, vendar je več upravičenih vzrokov, da so se menze podražile. Navsezadnje pa to ni nobena podražitev, gre se namreč za to, da uprave menz ne bodo več dobivale, kakor so sedaj dohodek iz regresnega fonda. Pravzaprav namen tega ukrepa je pred vsem zboljšanje naših menz, kajti daje upravam menz vzpodbudo in možnost za ustanovitev lastnih ekonomij in prašičereje.

Mnogi se pritožujejo tudi zato, ker se cele družine hranijo v menzi in seveda na račun kvantitetne hrane-trpi kvaliteta. Po drugi strani pa se pritožujejo doma, češ, da oni niso deležni dodatkov iz regresnega fonda in da dobijo večjo količino živil, kakor tisti, ki se hranijo v menzi. Torej naše menze ne smejo s priboljškom prizadeti splošno potrošnjo temveč si morajo polskati lastnih virov in teh virov je. Samo jih je treba pravilno izkoristiti. Ravno tako se mora zmanjšati naval v menzah. Druga stvar pa je preskrba v predhodnih menzah. Navadno se tam delijo samo kosila, tako da se delavcem nudi nekaj toplega. Delavci pa so dobivali popolno kosilo, vendar živilske nakaznice niso puščali v menzi, ampak so jo nesli domov in bili na boljšem s preskrbo kot ostali delavci, ki niso jedli v obratnih menzah. Imeli so ohranjeno polovico živilske nakaznice. Naloga obratnih menz pa ni da bi delila celotno kosilo temveč le nekaj toplega kakor smo že prej povedali.

Čitajte in širite
vaše glasilo:

»Istrski tednik«

nji stanovanjskih hiš ter mestne osnovne šole. Tudi na gradnjo rižanske ceste je odšla ena skupina.

Poleg navedenega števila prostovoljcev se je v nedeljo odzvalo prostovoljnemu delu na čast volitev tudi 300 delavcev raznih delovnih kolektivov, ki so dali vsak po 4 prostovoljne ure na svojih stalnih delovnih mestih. Tako so delali delovni kolektivi v podjetjih Istra-Benz, Bor, Fruktus in v tovarni De Langlade.

Prav tako se je temu tekmovanju odzvalo veliko število Koprčanov-Italijanov, ki niso štedili svojih moči za koristi skupnosti. Saj so bili med njimi celo tovariši, ki so se pri delu prav dobro izkazali. Ti so: Stefe Piero, Sandrin Giovanni, Rampin Giovanni, Parovel Nicolò ter 65 letni ribič Francesco Minca iz baze San Pieri.

Ves čas med delom je vladalo veliko veselje med prostovoljci. Kako bi ne bili veseli, saj so ob prisotnosti velikega števila sodelavcev bili prepričani, da bodo tokrat dosegli znatne uspehe.

«Celo večkrat bi morali tako organizirati,» je pripovedoval stari Minca, «da bi si za vselej očistili to nesnago, ki jo po Kopru imamo, zlasti pa tukaj, pri nas v San Pieri.»

Na vseh objektih so prostovoljci po končanem 4 urnem delu izglasovali protestno resolucijo proti gonji reakcionarnega in kominformistične-

ga tiska in zlasti proti podtajniku italijanske vlade gospodu Andreottiju, ki je nedavno v uradnem govoru po tržaškem radiju izjavil, da morajo vložiti vse sile v korist Italije za rešitev svojih »bratcev« v coni »B«, ki trpe pod nasiljem in terorjem, da jim rešijo vsaj tiste osnovne moralne in materialne pravice, ki jih potrebujejo za življenjski obstoj. Toda gospodu Andreottiju odgovarjajo koprski prostovoljci najprej z delom, nato pa mu svetujejo, naj se raje pobriga za italijanske delavce, od katerih so sto tisoči prisiljeni, da se morajo zaradi »blagostanja« v »madre patriji« izseljevati in si pod težkimi pogoji služiti kruh po svetu.

Tudi v Socerbu tekmujejo

Vsem prav gotovo ni znana ta vas, čeprav je v našem okrožju in celo v našem okraju. Prebivalci te vasi-ce so dobili najhujši udarec, ko je bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje. Ostali so takorekč zaprti med dve meji, ki so brez zvez z ostalimi kraji našega okrožja. In tako nanje večkrat pozabimo. Vendar kljub temu niso še obupali. Nasprotno! Njih zavest je še tem bolj trdna, ker vedo, da so tega krivi le tisti, ki jim prav nič ni mar. Ljudska oblast jim kljub vsem težavam daje vso pomoč. V va-

V soboto zvečer je Malijo pokrila gosta jesenska megla. Komaj streljal od vasi je bilo lahko razločiti lučke, ob katerih se po navadi kmetje v sobotah pozno v noč razgovarjajo o teh in onih stvareh, ki zadevajo njih gospodarstva. V vasi je bilo tako tiho in mirno, kakor bi že vsi po čivali. Navadno je na Maliji v sobotah še posebno živahno.

Kmetje, ki delajo v mestu, pridejo domov, da bi se odpočili. Toda vsak zna povedati kakšno novico vaščanom.

Ta večer pa se je po vasi razširila vest o zboru volivcev. Prostor gostilne so Malijčani skupno z Nožedani napolnili do kotečka. V zadnjih vrstah so morali nekateri ves čas stati, ker so bili zasedeni vsi sedeži.

si imajo svojo organizacijo SIAU, ki prav dobro deluje, čeprav ji KLO v Ospu ne daje nobene pomoči in se sploh ne zmeni zanjo.

Socerbčani so bili zelo prizadeti v zadnji vojni. Okupator jim je požgal več hiš, ki so še danes ruševine. od tega vidimo, da so bili tudi aktivni v borbi za osvoboditev izpod fašističnega režima. Za dvomesečno tekmovanje na čast volitev v odbore SIAU niso do nedavnega vedeli. Na sestanku so si postavili načrt dela, v katerem imajo med drugim čiščenje ruševin, popravilo bližnjih kolovozov in zgraditev vodnjaka. V Socerbu ni nikogar, ki bi ne otil čiau SIAU. Članarino so plačali 100 %, pa tudi izkaznice so prav tako razdelili. Na nedavnem sestanku so sklenili, da bodo do volitev in celo nekaj dni prej izpolnili dvomesečni načrt dela, ki so ga postavili. Vsi bodo prispevali s prostovoljnim delom po dva dni tedensko.

Prepričani smo, da bodo Socerbčani izpolnili svojo obljubo in da se bodo s svojim delom uvrstili med najboljše vasi v tem tekmovanju.

Ustanovljeno zgodovinsko društvo jugoslovanske cone STO

V nedeljo 13. t. m. so se sestali v Kopru zgodovinarji iz našega okrožja ter ustanovili Zgodovinsko društvo. Na ustanovnem občenem zboru so bile zastopane vse tri narodnosti. To društvo, ki se po narodnostih deli na tri sekcije, si je zadalo nalogo, da temeljito preišče zgodovino tukajšnjega ozemlja, da štiti številne zgodovinske spomenike ter arhive. Društvo je mnenja, da bo mogoče odkriti zlasti ob sodelovanju učiteljstva ter dijaštva še mnoge spomenike, ki bodo neprecenljive vrednosti za uspešno sestavljanje tukajšnje zgodovine. Pri tem delu bodo krepko pomagali tudi tovariši Italijani, ki dobro poznajo delo italijanskih zgodovinarjev iz preteklosti. Zgodovinsko društvo se bo povezalo s sorodnimi društvi v Jugoslaviji, Trstu in Italiji ter poslužilo še drugih sredstev, da bi bilo njeno delo čim uspešnejše.

Vest o ustanovitvi tega društva je naletela na dober odmev. Prepričani smo, da bodo tudi naši zgodovinarji mnogo doprinesli h dviganju napredka v našem Okrožju.

V nedeljo so prostovoljci širili v Kopru cesto »Giovannina«

Koprski dijaki na prostovolj. delu

V nedeljo, 12. t. m. se je ob zgodnji uri mladina slovenske gimnazije v Kopru napotila izpred Dijaškega doma v Kopru na trg Sv. Ane, od tam pa z ostalimi množičnimi organizacijami na delovne objekte, na u-darniško delo.

Od Sv. Ane, kjer je bilo zbirališče, se je ena skupina vrnila v Dijaški dom 20 namenom, da očisti dvorišče in obnovljeni Dom, druga skupina pa je šla proti Izolanskim vratom in Bosedrugi s pesmijo na ustih, da prebudijo zaspane, nezavedne Koprčane. Na čelu spreveda so nosili slovensko zastavo s peterokrako zvezdo, pod katero so šli naši očeti v borbo za osvoboditev izpod fašizma, pod za-

stavo, ki nam danes pomeni zmago in neodvisnost.

Nato so šli na dvorišče ter pričeli s čiščenjem kamenja, ki je bilo razmetano ob vhodu na dvorišče.

Tu so se poprijeli dela vsi, brez razlike, od najmanjšega pa do največjega. Ob koncu so želi lepe uspehe: napravili so skupno 550 ur na čast volitev v odbore SIAU mesta Koper.

S tem je naša mladina dokazala, da čeprav ima mnogo učenja, se loti tudi prostovoljnega dela, ker se zaveda, da samo kdor skupnosti daje, laho od nje prejema.

Velika skupina prostovoljcev pa je delala na nogometnem igrišču

Okoli pol stotine ljudi — malijški aktiv frontovcev in kmetov z volivno pravico — je poslušalo, ko je tajnik krajevnega odbora tov. Cetin podal obširno poročilo o izvajanju del na krajevnih objektih enoletnega plana. Med drugim je tajnik dejal, da so vsa dela krajevnega merila v okviru enoletnega plana izpolnili povprečno z nad sedemdesetimi odstotki. «Pri tem pa so požrtvovalni člani SIAU vseh vasi našega odbora, razen Malijčanov, prištedili s prostovoljnim delom okoli dvestopedeset-tisoč din. ljudski oblasti. Na Maliji bi morali po planu zgraditi vodnjak končati z adaptacijskimi deli osnovne šole. Dela v šoli so že končana, toda z vodnjakom ...?»

Ob teh besedah je v dvorani nastal nemir.

Nekdo je v prvih vrstah začudeno dejal: «Na vsakem sestanku govorimo o vodnjaku, nikdar pa nič ne sklenimo!»

«Kaj boš prigovarjal, ko pa se sam dela ne udeležiš,» se je nekdo zamolklo oglasil.

«Čemu tako razsajamo, saj vemo, da smo vsi skupaj krivi,» se je oglašil nekdo v zadnjih vrstah.

«Ne tako, tovariši, vsak naj vpraša za besedo!» je dejal delovni predsednik.

Potem so vsi umolkli. V dvorani je bilo spet vse tiho. Tedaj se je oglašil tov. Pirnat, v aprilskih volitvah izvoljeni kandidat za krajevni odbor v Kortah.

Tovariši volivci! Sami veste, kaj morate storiti, da bi rešili vsa vprašanja, ki zadevajo vašo vas. Jaz nisem prišel zato, da bi vam pamet solil, ali da bi vas morda nagovarjal k temu ali onemu vprašanju, ki ni morda niti najmanj v zvezi z vašim delom. Sami najboljšje poznate svoje razmere in zato tudi veste, kako in kaj je potrebno. Zato predlagajte in diskutirajte o vaših vprašanjih! Namen tega zbora je, da pretrese večja vprašanja vaše vasi.

«To bo dobro,» je dejal Spicoto, «da bomo vsi skupaj odločali, ne samo eden.»

«Da, seveda da bo to prav, toda do zdaj ni bilo pri nas tega. In prav zato je tudi delo na vodnjaku zaostajalo. Vsi smo hoteli biti gospodarji, nazadnje pa ni nikogar zanimalo, da bi vodnjak čim prej dogradili, »je še dodal Suštar.

«Prav tako jel Kaj bi ne bili zgradili vodnjaka, če bi bili složni. Dobrega vodstva pa tudi nismo imeli,» je potrdil kmet iz Nožeda.

«Saj smo ga imeli, le da ni nič ukrenilo, da bi zboljšali naše delo,» je še nekdo dodal.

«Tako jel!» je hkrati zavpilo več glasov.

Ko so prišli k volitvam članov komisij, je v dvorani spet nastal nemir in hrup. Nekdo se je spredaj strinja, drugi ne, tretji ni hotel sprejeti naloge, češ da bi ga potem samo kritizirali itd. Tedaj pa je vstal kmet iz Nožeda in dejal: «Komisiji moramo vsi pomagati, da se ne bi več zgodilo, da bodo delali večino eni in isti kakor do zdaj.»

«To je prav,» je dejal Spicoto, «edino s sodelovanjem bomo premagali tudi najtežje ovire!»

Pozna noč je bila, ko so Malijčani veseli odhajali iz zbora volivcev, kjer so sklenili, da bodo pri delu za vaški vodnjak dali vse iz sebe, da bo dograjen že v tem tekmovanju. Izvolili so si tudi ljudsko inšpekcijo, ki bo nadzorovala vso dejavnost v vasi. Za vsako nepravilnost bo moral krivec najprej odgovarjati pred volivci, nato pa tudi drugje, če bo treba.

Delo Zveze borcev v Piranu

V Piranu obstoja mestna Zveza borcev, v kateri je včlanjenih 44 Italijanov in Slovencev. Vsi so pokazali veliko delavnost, saj so napravili pri raznih delih v mestu 1.575 prostovoljnih ur. V dvomesečnem tekmovanju na čast volitvam v slavonsko-italijansko antifašistično unijo, pa bodo opravili še mnogo dela.

V nedeljo, 12. t. m. so imeli mestno konferenco. Obširno so obravnavali vsa politična, kulturna in gospodarska vprašanja. Na tej konferenci so si začrtali smernice za svoje delo v okviru enoletnega gospodarskega načrta.

KMETIJSKO OBDELOVALNA ZADRUGA IZ MAREZIG

Pridelali smo hrane za vse leto. Od države ne potrebujemo nobene stvari - še oddali ji bomo

«Tudi nekateri Marezigani so nasledili propagandi in začeli jesti vsi z enega kotla». S takimi in podobnimi parolami so naznanjali ustanovitve kmečko-delovne zadruga v Marezigah in povsod drugje ljudje, ki so se zavedali, da pomeni zadruga konec izkoriščanja tuje delovne sile na vasi. Toda zavedni zadrugniki se niso ozirali na to propagando. Obsodili so zlonamerno klevetanje domače reakcije in se krepko poprijeli dela.

Tisti iz Marezig, ki so lani govorili, da s tega ne bo nič, si danes grizejo ustnice, ko vidijo, kakšne uspehe je dosegla zadruga tudi brez njih. Ti ljudje, ki se drugače predstavljajo kot prvi v Marezigah in seveda najbolj zavedni, se danes ne upajo pogledati zadrugnikom v oči, da ne govorimo sploh o kakšni pomoči zadrugi z njihove strani.

Preveč sem se zadržal pri splošnih vprašanjih! Povedati hočem, kaj je ta mala zadruga iz Marezig dosegla v enem letu svojega življenja. O njih zavednih Mareziganih vam bom še nekaj povedal ob koncu svojega pisanja.

Govorim o zadrugi, ki šteje komaj 14 gospodarjev. Zadrugniki so mi povedali da niso imela vsa gospodarstva, gospodarjev, ki bi bili sposobni za delo, «Naša zadruga ima za delo sposobnih 8 ljudi, 3 vdove in 3 bolne,» je smehljaje povedal Viktor Beržan. Ti ljudje, sicer je le 8 sposobnih za motiko, kakor pravijo pri nas, so premagali marsikakšno težavo in dosegli v enem letu svojega obstoja zelo lepe uspehe.

Zasluge pa ne gredo samo tem 8 zadrugnikom, delali so vsi, eni težja drugi lažja dela. Uspehi so! Preskrbljeni smo z vsemi živili. Pridelali smo vsega dovolj, krompirja, pšenice, maščob in drugega, sta mi s ponosom pripovedovali Viktor Bržan in Skrgat Karel. Bili smo ravnokar v nekem večjem prostoru, ki ga je zadruga spremenila v klet za krompir, kjer sta onadva nakladala v vreče.

Okrog 400 q smo ga pridelali, je dejal tov. Beržan. Prodali pa ga nameravamo okrog 200 q, je že dodal. Povedali so mi, da so krompir sadili samega brez vmesne kulture in v zemljo, ki sušo bolj vzdrži. «Po krompirju smo sadili krmlino peso, katere bo pa okoli 1.000q.»

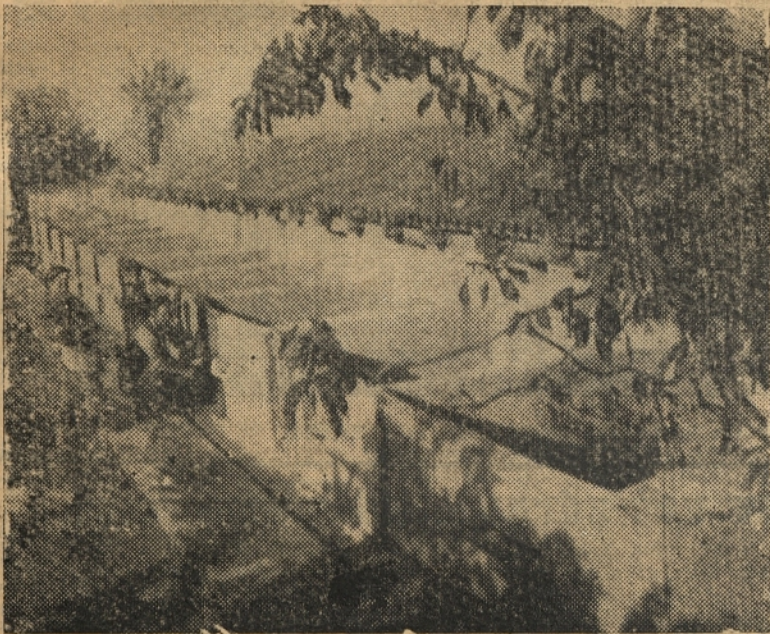
Ce bi hoteli peso vso prodati, ki gre po 6 din kg, bi prejeli 6.000.000 din. To pa še ni vse, kar so oni pridelali. V kleti imajo 130 hl vina, poleg tega so prodali 260 q grozdja. Povedali so mi, da jim tudi kruha ne bo manjkalo. Pšenice, ječmena in ovsa so pridelali 130 q. Ko sem bil gori, so ravnokar selili prašiče v nov svinjak, ki

je čeden in ima deset prostorov, v katerih se lahko pita 30 prašičev. Saj ni taka stvar zgraditi en hlev, ko pa gradimo povsod objekte, ki so mnogokrat večji kakor ta! Če pa vam povemo, da so svinjak zgradili brez vsake pomoči od zunaj, boste morali priznati, da ima delovna zadruga v Mirezgiah res mnogo volje, trdne volje!

Rekli smo, da ni še minulo eno leto, odkar so ustanovili zadrugo no, med tem pa so si že zgradili svinjak, kupili dva konja, nekaj kmetijskega

orodja, gojijo 49 prašičev, 18 glav govedu in še dugo. «Za vse to nisem potrebovali nobenih investicij ali kreditov. Vse izdelke smo krili z našimi donodki,» je pristavil tov. Viktor Beržan, «še več, pri Istrski banki imamo 150.000 din v dobro.

Iz teh vrstic vidimo, kaj zmorejo ljudje, ki skupno delajo, in so organizirani v zadrugi. Vse to pa je vendarle komaj začetek za delovno zadrugo iz Marezig! Zadrugniki ne bodo popustili! Drugo leto bodo ustvarjali še večje uspehe!

Marezganski zadrugniki so si izgradili izvenplansko svinjak za 30 prašičev

Stari borec in nepozabljiv tov. Pečarič Nazarij nas je za vedno zapustil

V ponedeljek, 13. t. m. so pokopali 89 let starega Nazarija Pečariča iz Pobegov.

Tov. Pečarič je že v svojih mladih letih, v dobi avstro-ogrskega režima spoznal izkoriščevalsko roko bogatašev in čutil nacionalno zatiranje. — Leta 1902, ko so bile volitve v avstrijski parlament, je tov. Pečarič delal med svojim ljudstvom, da bi bil na teh volitvah izvoljen vsaj 1 slovenski poslanec za naše kraje. Sodeloval je v vseh slovenskih kulturnih društvih, ki so tedaj pri nas obstajali in se boril za njih obstoj. Bil je tudi član konzumnega društva v Pobegih, ki je bilo tedaj organizirano. Ko je izbruhnila prva svetovna vojna, se je izrazil, da se ne bo šel boriti proti svojim bratom Srbom. Zato so ga avstrijske oblasti uklenile in ga

odgnale na ljubljanski grad, kjer je bil več časa zaprt. Ko je avstrijsko oblast zamenjala italijanska, je bil prav tako vedno preganjan in večkrat tudi zaprt, ker je hotel braniti nacionalne in kulturne pravice Slovencev, ki so bili vedno tako kruto zatirani.

Maja meseca 1945. leta je tudi 80-letni Nazarij Pečarič zadil svobodo, sedaj je brez strahu pred orožniki. — K zadnjemu počitku so ga spremljali znanci in prijatelji; godba iz Čečarjev-Pobegov mu je zaigrala nekaj žalostink. Na grobu se je poslovil od tov. Nazarija Pečariča v imenu bivših političnih preganancev in množičnih organizacij tov. Vatovec Ernest.

Ali nam je v Kopru potrebna prodajalna za metrolire?

Pred dnevi je začela poslovati v Kopru, prodajalnica za metrolire. Reakcija, ki se spolika nad vsem kar izhaja iz ljudske oblasti je tudi to inicijativo ljudske oblasti začela tolmačiti, seveda, po svoje. Nasi ljudje pa se v prvem trenutku niso znašli in so začeli marsikje nasledati tem zlonamernim nakanam sovražnika. Vseposod so se pojavile govorice, da je bila trgovina odarta zato, da bi ljudska oblast zbirala metrolire, da je taka trgovina škodljiva za ljudske množice in podobno. Če pa si ogledamo ta okrep bolj od blizu bomo ugotovili, da prinaša nova oblika, ki ni ničesar drugega, kod decentralizacija devizne trgovine le korist našim ljudem in našemu gospodarstvu in splošno.

Nasi kmetje bodo lahko potem teh novih oblik trgovanja zamenjati nekatere svoje pridelke za devizne bonone, s katerimi si bodo lahko v Kopru nabavili najrazličnejše artikole. Po drugi strani pa bomo nedvomno zelo

omejili celo odpravili ilgalno kroženje italijanskih lir pri nas in s tem zadali močan udarec spekulacij iz jajci, maslom, purani, in podobnimi pridelki, ki se sedaj prodajajo skoraj izključno za metrolire.

Marsikdo se bo pri tem vprašal: ali bo imel koristi od tega tudi delavec? Seveda bo imel. Razni pridelki ki se sedaj prodajajo po črnih poteh ljudem, ki razpolagajo z metrolirami, se bodo zamenjali potem te trgovine za devizne bone in del teh bo padel na široko potrošnjo. Tako bo naš delavec doil na najmenjši prekrbo in doil jajca, puter in podobne izdelke ki do sedaj uživajo le tisti, ki lahko plačajo z metrolirami. Pri vsem tem pa se bo povečal tudi naš devizi fond, ki bo vsekakor jedno vpival na razvoj naše trgovine z inozemstvom. Mišljenja smo, da bo treba te oblike trgovine čim bolj raziriti in odpreti podobne prodajalne tudi v drugih obmorskih mestecih

NAŠ ODGOVOR kominformističnemu »Delu«

»Tako skrbijo titofašisti za bodoče kadre. — Lakota in pomanjkanje v Pomorskem tehnikumu v Piranu».

Pod tem naslovom prinaša kominformistični list »Delo« z dne 4. t. m. članek, ki govori o lakoti in pomanjkanju v Pomorskem tehnikumu v Piranu. Članek je spet eden tistih, s katerimi tržaško »Delo« klevetniško napada našo ljudsko oblast v coni B Tržaškega ozemlja. Ni čuda, da si je »Delo« to pot izbralo za svoj ogaben napad Pomorski tehnikum v Piranu. Pri »Delu« najbrže ne vedo, da je naš tehnikum prvi tovrstni zavod v zgodovini našega naroda in živo uresničenje tisoletnih sanj našega pod fašizmom toliko teptanega naroda. »Delu« najbrže bode v oči dejstvo, da je Pomorski tehnikum sad narodno-osvobodilne borbe in ljudske oblasti. Zato je treba blatiti in to čimbolj blatiti.

»Delo« je v svoji nesramnosti in mojstrskem natolčevanju doseglo višek ko piše, da v Tehnikumu vlada kaos, lakota, nečistost itd.

Dijaki Pomorskega Tehnikuma zbrani na sestanku šolske mladine 6. t. m. ostro obsojamo podlo natolčevanje tržaškega »Dela« in izjavljamo:

Napad »Dela« je napad na našo ljudsko oblast in njene institucije. Stvarno stanje je popolnoma nasprotno kot ga navaja članek v »Delu«. Hrana v dijaškem domu je dobra, ter vsakomur zagotovljena. Kruh dobijo vsak dijak pri vsakem obroku hrane, kava pa je vsak dan bela, zadostno sladkana in nepokvarjena. Dijaški dom se redno dnevno čisti in vsi dijaki, imajo žimnice. O kaosu ni ne duha, ne sledu! Šolski pouk poteka že peto leto v popolnem redu. Od ljudske oblasti uživamo največjo podporo v obliki štipendij in drugih bonitet. Za vso brigo smo mi dijaki hvaležni edinole ljudski oblasti, ne pa kominformističnemu »Delu« ali kateremu koli od naših neprijateljev! Vprašamo pisca inkriminiranega članka, kaj ljudi državna oblast dijakom v coni A STO-ja in v Italiji? Vemo prav dobro, da morajo dijaki navtične šole v Trstu prav drago plačati vse kar jim nudi šola. Po končanem študiju so pa prepuščeni sami sebi. Nasprotno, v pogojih ljudske oblasti tega ni! Vsi naši tovariši, ki so končali študij na Pomorskem tehnikumu v Piranu so ali v službi na ladjah ali redni študenti na visokih šolah v Jugoslaviji. Pisuna inkriminiranega članka vabimo, da si ogleda naš šolski zavod in dijaški dom, naše delo, pomoč našim tov. profesorjev, ki nam jo vsakodnevno nudijo, rast in delo naše šole in da se tu prepriča o neresničnosti vsebine članka v »Delu«.

Enodušno izjavljamo, da se bomo mi mladi pomorščaki ne oziraje se na take in slične klevete še naprej vzgajali v duhu pridobitev narodno-osvobodilne borbe in vse svoje fizične in intelektualne lastnosti zastavili, da se bo Pomorski tehnikum v Piranu razvijal, raste in krepil.

Piran, dne 13. novembra 1950.

Podpisanih 103 dijakov Pomorskega tehnikuma v Piranu

BRANKO BABIC

O bistvenih vzrokih spora v tržaškem demokratičnem gibanju

bil čim več fašistov, oblast v mestu pa so prevzele anglo-ameriške čete, ki so takoj nato ali pa istočasno, prišle v mesto.

Znano je, da so Angloameričani budno pazili na to, da so hitro prevzeli oblast iz rok partizanov, če so jo le-ti v mestih slučajno prej prevzeli. In kaj je mogla Partija v takem slučaju, ko ni imela svojih večjih oboroženih sil? Malo ali pa nič! Tako je tudi pozneje dovolila, da so Angloameričani partizane sramotno razorožili, da so dali, zaradi lepšega, kvečjemu kako odlikovanje. In mar niso prav oni ves čas svoje borbe, preko svojih misij, dopovedovali partizanom, da naj se v glavnem omejuje na diverzantske akcije in manjše borbe, naj čakajo za zavzemanjem mest do trenutka, ko bodo prišle angloameriške čete in jih bodo skupno osvobodili. Linija čakanja je bila vseskozi linija radio Londona, ker so se Angloameričani, iz razumljivih razlogov, bali vsakršnega razvoja in krepitve narodno-osvobodilne vojne. Tej liniji je objektivno nasledalo tudi vodstvo KPI.

Ko je Kardelj na prvem zasedanju Informbiroja septembra 1947 govoril o liniji in borbi KPJ v narodno-osvobodilni vojni, je dejal:

»Tudi v naši Partiji so bili tedaj ljudje, okoreneli dogmatiki, ki so govorili, da more biti partizanska vojna samo pomožno sredstvo, nikakor pa ne glavno orodje oborožene vstaje. Govorili so, da lahko samo mesta, ne pa gozdovi in oddaljene pokrajine odločijo usodo oborožene vstaje. Zato so menili, da je nepravilno pošiljati delavce iz mest v partizanske odrede ali pa celo, da bi vodstvo partije zapuščalo mesta in se deloma pretvarjalo v vojaško vodstvo. Dejansko so bile te in podobne teorije odraz oportunitizma, ki ga je bilo strah orožja. Zmaga linije CK naše partije je v nasprotju z vsemi temi oportunističnimi teorijami dokazala, da je bila v pogojih strašne fašistične okupacije v naši deželi ravno partizanska vojna, v kombinaciji vsestranske aktivnosti v mestih in pokrajinah, najboljše, najhitrejša in edino mogoča pot k zmagi.«

Torej ... partizanska vojna je v kombinaciji vsestranske aktivnosti v mestih in pokrajinah pokazala najboljše, najhitrejšo in edino možno pot k zmagi, v strašni fašistični okupaciji, ne pa samo pomožno sredstvo za razvijanje v pogojih narodno-osvobodilne vojne. Ta kritika in ugotovitev je veljala tudi vodstvu KPI. Tedaj so se s Kardeljem strinjali vsi, z Zdanovom na čelu. Sedaj pa hočejo naenkrat prikazati borbo jugoslovanskih narodov samo kot neko herojsko dejanje jugoslovanskih partizanov in nič več.

Nerazumevanje in sektaštvo — oportunistični odnos do narodno-osvobodilne borbe je KPI pripeljalo še do drugih bistvenih napak. KPI ni šla na linijo ustvarjanja široke, enotne in borbene ljudske fronte, ki bi bila mobilizirala in organizirala najširše ljudske množice italijanskega ljudstva v narodno-osvobodilni boj. Odbori CLN so bili samo po imenu narodno-osvobodilni odbori, v bistvu pa so bili le koalicijski KPI z meščanskimi strankami

mi na paritetni osnovi, v vrhovih. Ta koalicijska je bila poleg tega zelo rahla, ker je bil vpliv partije v teh odborih nujno omejen in daleč od tega, da bi dal partiji vodilno vlogo v njih, ker ni imela temeljev enotne in trdne organizacije ljudskih množic, zgrajene na brezpromislni borbi proti okupatorju in vsem kovražnikom ljudstva. To je bil prav naveden strankarski sistem formalne buržuazne demokracije, ki so jo izkoriščale buržuazne stranke samo za zaviranje dosledne narodno-osvobodilne borbe KPI. V tehodborih se je ukvarjala KPI bolj z brezplodnimi strankarskimi diskusijami kot s stvarnim organiziranjem ljudske vstaje in oborožene borbe. V teh odborih so v glavnem diskutirali o tem, kdo bo župan ali prefekt v tem ali onem kraju, ko je bilo treba te kraje šele osvoboditi z vsamem tem, ko je KPI izgubljala revolucionarno perspektivo oborožene borbe. Takšno politiko je vodila tudi v »osvoboje« Italiji, kjer je bila formirana buržuazno-parlamentarna vlada, v kateri je sodelovala tudi KPI. Buržuazne partije so tedaj KPJ v vladi tolerirale ker so jo tudi potrebovale, da bi s tem odvrčale partije od dosledne revolucionarne borbe in ustvarjale iluzije v neakčno parlamentarno demokracijo.

IZ SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE

Velika udeležba na volitvah v Sabor LR Hrvatske

Po nepopolnih podatkih je na nedeljskih volitvah na Hrvatskem v Sabor LR Hrvatske volilo skupaj 2.291.961 vpisanih volivcev ali 98,37%. Za kandidate ljudske fronte je volilo 2.272.415 volivcev ali 97,84%, v skrinjico brez liste pa je 49.321, ali 2,13% volivnih upravičencev.

V vseh krajih Hrvatske je bila že dopoldne velika volivna udeležba. Prav posebno sta se izkazala okraja Čakovec in Bjelovar. V Čakovcu je bilo že do devetih dopoldne 95% volivna udeležba. Do 15 ure so bili v vsem okraju opravljene volitve v 130 vaseh od skupnih 156. Tudi v Bjelovaru se je že v prvih urah zbralo na voliščih velika večina volivnih upravičencev in so se potem člani ljudske fronte podali na prostovoljno delo. Do 16 ure je bila volivna udeležba v Splitu 99, Zadru 93,6, v

Dubrovniku 99, v Šibeniku 98, na Braču pa 96%. Po okrajih je bila dotakrat volivna udeležba: Knin 89,7, Sinj 84,4, Split 92,3, Vis 54%. V Zagrebški oblasti so okrajji Vrbovec, Ivanec, Samobor, Dugoselo in Jastrebarsko do 16 ure dosegli volivno udeležbo od 90 do 98%. V mestu Zagreb je po nepopolnih podatkih do 17. ure volilo nad 98% volivnih upravičencev. V Bjelovarski oblasti je do takrat volilo 90% volivnih upravičencev. V krajih, kjer prebivajo narodne manjšine, so bile volitve lepe manifestacije narodne sloge in enotnosti. Take manifestacije so bile zlasti v reški oblasti, v krajih kjer žive tudi italijansko prebivalstvo. V mestu Pulju je bila v enem okraju že v prvi uri 40, v drugem pa 35% volivna udeležba. V Rovinju je do 9 ure volilo najmanj polovica volivnih upra-

vičencev. Kot prvi so prišli na volišče ribiči in rudarji. V velikem številu istrskih vasi so bile volitve končane že pred 10 uro.

LJUBLJANSKO UNIVERZO

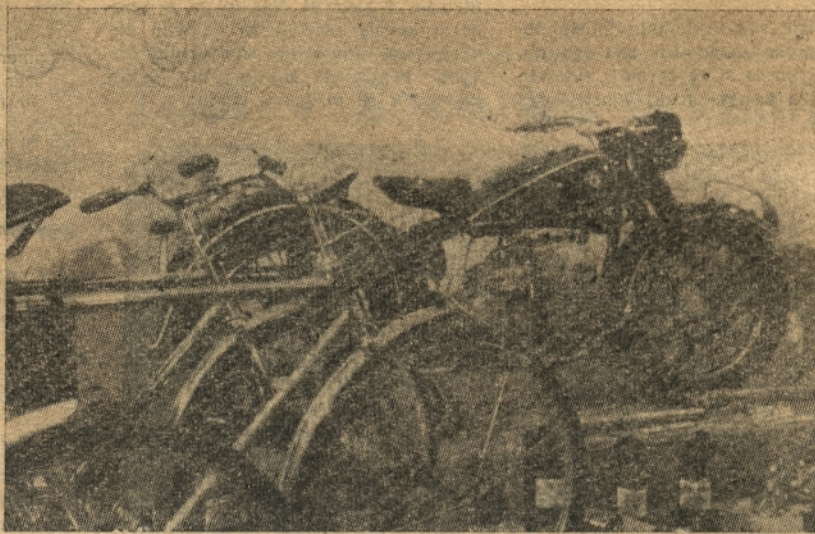
obiskuje trikrat več študentov kot pred vojno

Letos se j ena univerza v Ljubljani in na druge visoke šole vpisalo toliko novih študentov, kakor doslej še nobeno leto. Skupaj s študenti visokih semestrov cenijo, da bo letos obiskovalo univerzo in visoke šole v Ljubljani okrog 6.500 rednih in izrednih študentov, kar trikratno presega šte-

vilo študentov, ki so obiskovali univerzo in visoke šole v Ljubljani pred vojno.

Odkod ravno letos tak navaj študentov? Gimnazijo je letos dovršilo 995 dijakov. Temu številu so se pr vpisu na univerzo in višje šole pridružili tudi mnogi študenti, ki so gimnazijo dovršili še pred leti, pa so bili potem zaposleni v raznih službah, zlasti v uradniških poklicih. Z zmanjšanjem uradniškega kadra po podjetjih in ustanovah so mnogi dobili zopet priložnost, da nadaljujejo svoje študije. Zelo veliko študentov se je odločilo za opklic arhitektov in geologov, ker je bil plan vpisa rekordno presežen za 250 odnosno 287%. Mnogo študentov si je izbralo tudi zdravniški poklic, pa tudi pri ostalih strokah je bil plan vpisa visoko presežen.

Razumljivo je, da bodo ob tako visokem vpisu učni prostori in laboratoriji prenatrpani, zato bodo ob zaključku šolskega leta izločeni iz fakultete tisti, ki za študij ne bodo pokazali dovolj volje in resnosti. Stiska, ki jo obšrta univerza in visoke šole zaradi pretesnih učnih prostorov in laboratorijev, se ne da odpraviti preko noči. Uresničujejo se že veliki načrti za gradnjo novih institutov. Nekateri so že zgrajeni, večino pa še gradijo odnosno jih bodo začeli graditi prihodnje leto.

Dvokolesa in motorna kolesa, izdelana v Zagrebu.

SLOVENSKI RUDARJI ZA DESETO OBLETNICO

27. aprila 1951 poteče deset let, odkar je bila v Sloveniji ustanovljena Osvobodilna fronta, ki je v svoje vrste vključila vse ljudske množice.

Proslaviti jo hočejo s 6-mesečnim tekmovanjem in se sedaj vsi trudijo, da bo to tekmovanje doseglo čim lepše uspehe. Največje obveznosti so doslej sprejeli rudarji živorebrnega rudnika v Idriji, ki so na množičnem sestanku sklenili, da bodo do 27. aprila 1950 izpolnili svoj petletni plan. Poleg tega bodo uredili več delovskih stanovanj, organizirali bodo sindikalni seminar in poživili kulturno prosvetno delo.

V Velenju bodo med drugim izdelali vibrator za jamske vozičke, elevator za ekonomijo, v novih stanovanjskih stavbah bodo uredili sanitarne instalacije ter v 11.000 prostovoljnih delovnih urah na novih stanovanjskih stavbah uredili stanovanja, da bodo čimprej pripravna za vselitev.

Rudarji v Zagrebu so začeli obnavljati klimatsko kopališče Medija-Izlake, ki je velike važnosti za vso Jugoslavijo. Sklenili so, da bodo do 1. januarja 1950 to med vojno porušeno kopališče obnoviti.

Tudi trboveljski rudarji se z vso vnemo pripravljajo na tekmovanje. Poleg svojih delovnih nalog so na množičnem sestanku sprejeli že vse tekmovalne točke.

Trije novi rudniki svinčeno cinkove rude

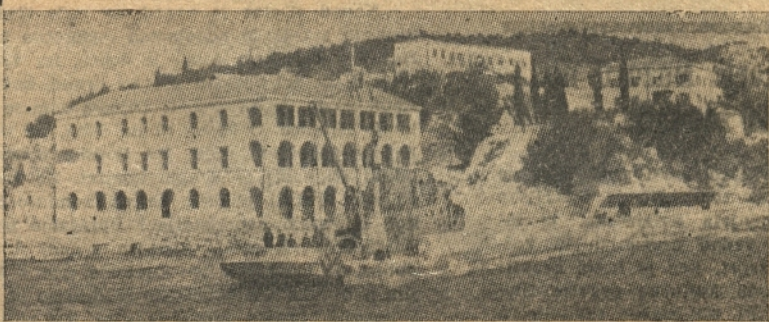
V ajvaljskem bazenu na južnem robu Kosovega polja v Jugoslaviji odprajo tri nove rudnike svinčeno-cinkove rude. V rudniku Janjevo so te dni izkopali prve tone rude. V nekaj mesecih bosta začela obratovati še dva rudnika, Novo Brdo in Ajvalija. — Skupna proizvodna vseh teh rudnikov bo dosegla približno deseti del proizvodnje največjega jugoslovanskega rudnika svinčeno-cinkove rude v Trebiču. V ajvaljskem bazenu so pridobivali rudo že v starih časih. V bivši Jugoslaviji so inozemska podjetja sicer kopala rove, vendar se ni pričela proizvodnja, ker nihče ni hotel kaj več investirati za gradnjo cest in industrijskih prog. Za potrebe teh rudnikov so sedaj zgradili nove ceste in industrijske proge v dolžini nad 30 kilometrov. Tako je omogočen prevoz rude iz novih rudnikov do topilnice v Trebiču. V kratkem bodo začeli graditi še dve žičnici, ki bosta povezali Novo Brdo in Ajvalijo z novo normalnotirno progo Janjevo-Gračanica.

STEKLARSKA INDUSTRIJA V FLRJ

Po trditvah predsednika glavne industrije — steklarske industrije — bodo tovrstna podjetja v Srbiji prihodnje leto krila za 50% uporabe okenskega stekla.

V primeri s predvojno zmajljivostjo je steklarska industrija povečala svojo proizvodnjo za 200 odstotkov.

Vsi rudniki se obenem pripravljajo na tekmovanje najboljših rudarskih brigad in števil. To tekmovanje bo trajalo do 31. decembra letos in bo nekakšna priprava za tekmovanje najboljših, ki se bodo spoprijeli med seboj v začetku prihodnjega leta v ostri bitki za častni naslov najboljših rudarjev ali delovnih števil in pa brigad.

Stavba oceanografskega inštituta v Splitu, ki raziskuje naše morje. V luki je raziskovalna ladja »Hvar«.

Vedno več zdravil izdelujemo doma

Nobena izmed naših industrijskih panog ni bila doslej tako odvisna od inozemstva, kot medicinska. Uvažali smo skoraj vse surovine za izdelavo

zdravil in skoraj vsa zdravila. Naši znanstveniki-delavci na medicinskem področju stalno raziskujejo možnosti uporabe domačih surovin za izdelovanje zdravil. V devetih naših novih podjetjih se ukvarjajo danes z vprašanjem zdravil in zdravniških instrumentov. Omogočeno je že na pol industrijsko izdelovanje zelo pomembnih preparatov, kakršni so sulfamidi, darbiturati, arzenbencol, kalcijevi glukonati, jodoformi itd. Nedavno so začeli z napol industrijskim izdelovanjem nekaterih drugih pomembnih medicin. izdelkov, n. pr. sulfatocela, sulfoguanidina, nikotinske kisline, askorbinske kisline (vitamin C) in bromovega izovalerilureala. Askorbinska kislina je surovina, ki so jo do sedaj v celoti uvažali, sedaj pa uporabljamo za to v glavnem domače snovi. V naši državi montirajo sedaj na pol industrij-

ske naprave za letno proizvodnjo štiri-sto kilogramov tega vitamina, kar bo v glavnem zadostovalo za domače potrebe. Sulfatocel, sredstvo zoper nalezljive bolezni, že izdelujemo v velikih količinah v glavnem iz domačih surovin. Isto velja za sulfoguanidin, ki ga uporabljamo zoper različne bolezni črevesja, posebno zoper dizenterijo. Vsi ti in drugi izrečki imajo za nas še večji pomen, ker se za njihovo izdelovanje uporablja nekaj več kot polovica surovin iz domačih snovi.

Gospodarske vesti ...

Tovarna kisika v Nišu je že izpolnila letošnji proizvodni plan. Med delovnimi kolektivi industrijskih podjetij je med prvimi v državi; 65 dni pred koncem leta je ta kolektiv uspešno izpolnil letošnji proizvodno nalogo. Zdaj že dela zadnje leto petletke. Dan prej, 67 dni pred koncem leta pa je plan izpolnil kolektiv zagrebške tovarne papirnatih izdelkov »Lipa-Mila«.

V Kreki bodo zelo povečali proizvodnjo premoga z mehanizacijo premogovnika. Zdaj prejemajo strojne naprave za mehanizacijo del na dnevnem kopu in v jami. Z uvedbo strojev bodo samo v enem obratu prihranili sto ljudi, ki jih bodo drugje zaposlili.

Tovarno kisika bodo zgradili v Kreki. Stroje za novo tovarno so že priskrbeli. Za začetek proizvodnje imajo tudi dovolj jeklenk za kisik. Tovarna bo zalagala s kisikom industrijske obrate v bazenu Kreke.

Flotacija borskega rudnika je proizvedla kakovostni koncentrat bakra. Flotacija je bila poprej stalno ozko grlo rudnika. — Delavci s tehničnim osebjem so si prizadevali, da so vselej pravočasno popravili stroje, ki so se pogosto kvarili, tako da proizvodnja ni zastajala. Oktobra je ves kolektiv poostiril normo, da bodo čimprej izpolnili letno proizvodno nalogo. Nedavno so proizvedli najboljši koncentrat bakra telkom letošnjega leta. Kakovost koncentrata se je izboljšala nad 22%.

Lov na volkove v bosanskih gozdovih

V zadnjih dneh so bosanski lovci ubili 900 volkov. Lani so volkovi v Bosni zadavili in raztrgali približno 30.000 glav goveje živine. Celotna škoda, ki so jo napravili, je znašala 60 milijonov dinarjev. V ljudski republiki Bosni bodo organizirali še druge skupine lovcev, ki bodo imele nalogo, uničiti še 2.000 volkov, razpršenih po vsej deželi.

K. B.

S POTOVANJA PO GORIŠKIH BRDIH

Strma je pot v Brda. Iz Kanala se pričnejo velike vzpetine. Nekje globoko spodaj šumi sinje-modra Soča. Zaganja se v stene spušča v brzicah skozi velike predore, ki ujamejo njeno moč in jo spremenijo v svetlobo. Briški kmetič poganja po strmi cesti par volov in veselo poživljava. Sonce pripeka, osvežujoče spremlja potnika po Brdih. Vetrč pihlja iz doline in pozibava nizka smokvina drevesa. Vinogradi, s katerimi so preprežena Brda podolgem in počez, razodevajo neko puščavo. Navajeni smo jih pač gledati, obložene s težkimi grozdi.

Prišli smo že do prvih briških vasi, ki se stiskajo na položnih hribočkah. V dolini pod cesto poje svojo enakomerno pesem traktor. V Brdih že traktor? Saj to ni mogoče. Odkaj je ta novost?

»Odkar smo zadržniki« pove rdečelas briški fant in hitro pristavi, da orjejo tukaj zadržniki iz Dobrovega. Star traktorist ponosno vodi stroj iz enega konca dolge njive do drugega. »Nekdaj je bila ta zemlja razkosana, vmes so bili mejniki, sedaj pa je vse to, kamor se oko ozre, zadržno, naša!«

Dobrovo — središče Brd. Kdo se ne ustavi v tej prijazni vasi, če potuje po Brdih? Sredi Dobrovega je velika graščina. Nekdaj so v njej gospodovali laški konteji, sedaj so v nji zadržniki. V velikih kletih, kjer

so pred nekaj leti imeli lokal za prenočevanje ameriški vojaki, je sedaj v velikih sodih nad 2000 hl tokajca, merlota, rebule, malvazije in rizlinga — pridelek zadržnikov. Lep je bil letošnji vinski pridelek. Okrog 1200 hl svojega vinskega pridelka bodo zadržniki prodali, ostalo pa prihanili zase. Zadruga na Dobrovem obsega več vasi: Dobrovo, Biljano, Zalibreg, Snežče in Drnovk. Sedaj šteje že 326 članov, toda ta številka hitro raste. V nekaterih vaseh je samo še nekaj kmetov, toda tudi ti so že sprevleli koristi zadrug. Zato ne bo več dolgo, ko se bodo odločili za skupno življenje. Lani je bil dobiček zadržnikov prav lep, 169 din so zaslužili na trudodan. Računajo, da bo letos še boljši zaslužek. No, taka zadruga prinaša tudi dobiček državi. Letos so zadržniki oddali 13 vagonov prvovrstnega sadja. Precej ga je šlo za izvoz in je država prejela zanj lepe devize za nove stroje. Zadržniki na Dobrovem tudi dobro gospodarijo s svojimi vinogradi. Tri hektare novih nasadov so uredili.

Po strmi cesti, ki pelje iz Dobrove proti meji, se odpravimo proti našemu zadnjemu cilju — Medani. Ta je zadnja leta postala znana po vsej Sloveniji. Kaj bi tudi ne, saj se ponajajo Medančani z najlepšim Zadržnim domom na Goriškem; med prvimi so ga zgradili. okoli Zadržnega doma je začela rasti za-

družna miselnost. V Medani so ustanovili zadrugo, sedaj je že skoraj vsa vas v zadrugi. Privatniki in zasebni kmetje so skoraj že popolnoma izginili iz slovarja Medančanov. »To je naše, to je zadržno,« tako sedaj govorijo v Medani. Skupno so poprijeli; kot so začeli pri gradnji Zadržnega doma, tako sedaj gospodarijo, in v Medani so s takšnim gospodarstvom zadovoljni. 417 članov zadruge, 417 borcev za boljši jutrišnji dan, ki se trudijo, da bi pridelali čim več vina, sadja in drugih pridelkov — to je zadruga v Medani. Letos so pridelali in prodali 1300 kvintalov češenj, 800 kvintalov reskev, 450 kvintalov sliv in nad 36 kvintalov prvovrstnega grozdja za izvoz. Vina pa so kontrahirali 1000 hl.

Povsod smo naleteli na marljive zadržnike, ki so pospravljali krmo in spravljali zadnje pridelke z njiv ter orali za novo setev. — Zadržniki v Medani so res marljivi ljudje — tako smo zvedeli že na okraju v Goriči, v Medani sami pa smo se o tem na lastne oči prepričali. Nejevoljni so še na mejo, ki teče pod njimi v grapi in jim je odtrgala najlepše njive in rodovitna polja. Toda te meje Medančani ne priznavajo. Meja je meja, toda za nas je meja tam, ob tistih gričih — so nam povedali in pokazali, do kod živijo Slovenci.

SEDEM DNI PO SVETU

Varnostni svet in poseg kitajskih čet v vojno na Koreji

Ameriški general Mach Arthur, komandant vojnih enot, ki se bore na strani Južno Korejcev, je v začetku novembra obvestil Varnostni svet, da se je vojna v Koreji, katera se je bližala svojemu koncu ponovno razplantea s prehodom Kitajskih čet iz Mandžurije na korejsko ozemlje in njihovo udeležbo v borbi na strani Severnih Korejcev.

Moč teh čet cenil Mac Artur na 30.000 ljudi, dodal je še, da se zbirajo na Mandžursko-Korejski meji še znatne Kitajske sile, a ustvarjajo vedno resnejši položaj.

Kitajski tisk trdi, da prisotnost ameriških čet v Koreji predstavlja prvi korak za ameriško invazijo na Kitajsko in celo Azijo, čeprav trdi predsednik Truman, da ZDA nimajo agresivnih namenov proti nobeni državi, in prav tako ne proti LR Kitajski, in da bodo ameriške čete zapustile Korejo čim bo tam uveden mir in sklepi OZN o bodočem urejenju Koreje.

S svoje strani zapadni tisk čudno komentira, da je LR Kitajska, ki prosi za sprejem v OZN intervenirala proti silam ZN v Koreji. Mnogi listi zatrjujejo, da so Kitajci posegali v to nevrano igro edino le z namenom da ščitijo električne centrale na reki Jalu, katere oskrbujejo s tokom industrijske centre v Mandžuriji.

Takega mišljenja je bila tudi OZN komisija za Korejo, katera je 7. novembra sestavila resolucijo v kateri se zagotavlja, da bo OZN upoštevala koristi LR Kitajske na Mandžursko-Korejski meji. VS je takoj sprjeel sklep, da se pokliče predstavnik LR Kitajske, da prisostvuje razpravljanju o poročilu Mac Arturja. Toda ta poziv je vlada LR Kitajske odklonila, z motivacijo, da korejsko vprašanje je tesno povezano z vprašanjem Formoze.

Jasno je, da šele tedaj, ko bo predstavnik LR Kitajske obrazložil pred Varnostnim svetom mnenje, pravi namen svoje vlade v zvezi z intervencijo v korejskem spopadu bo morda

10000 let staro meso za silo še užitno

V zaledeneli Aljaski so odkrili meso dlakovega mamuta iz ledene dobe. Dr. Hudwood iz Muzeja prirodnih ved v New Lorku je dejal, da so se nekatere teh živali skorajda popolnoma ohranile. Podobnega mamuta so našli tudi v Sibiriji. Danes ga lahko vidimo v leningrajskem muzeju.

V najsevernejših predelih sveta je gornji del zemlje popolnoma zaleđen, ter tu in tam v »letnih« dneh zgornje plasti malce popuste. Tedaj lahko odkrijemo najrazličnejše zanimivosti iz živalskega in rastlinskega sveta, ki so bile morda tisočletja prikrita človeškim očem. Arktična in sibiriska imena so dolga leta uporabljala mast oledenelih mamutov za mazanje škornjev, iz ščetin so izdelovala sukno, trdo krvavordeče meso pa so uporabljali kot rezervno hrano za slabša leta.

Posebne ekspedicije, ki so odkopavale mamuta, so v njih želodci našle vsebino zaužite hrane. V Sibiriji so celo našli v živalskem gobcu nezaužiti zaloga. Znanstveniki so ugotovili, da je žival padla v ogromen prepad v trenutku, ko je hotela zaužiti hrano. Zaradi padca ji je počila glavna srčna odvodnica. Mamuta je sčasoma pokrtil večni sneg in led ter nam ga ohranil v »konzerviranem« stanju celih 10.000 let.

6 kg težka toča v Angliji

10. novembra je v Exmoru v Levonshiru v jugozahodni Angliji padla 6 do 7 kg težka toča. Angleški meterološki strokovnjaki niso mogli pojasniti vzroke za ta pojav, kajti meterološka poročila niso zabeležila nobene spremembe temperature v različnih višinah, kar bi bil nujen nastanek manjših in večjih kosov ledu.

Varnostni svet prišel do končnega zaključka o udeležbi kitajskih čet v borbo na Koreji.

Med tem pa obstoji možnost, da SZ da svoj veto na bodoče sklepe varnostnega sveta, obstoji pa še druga možnost, da vprašanje lahko reši generalna skupščina kakor tu predvideva resolucija sedmih držav, katera je bila sprejeta na tem zasedanju generalne skupščine.

Kako je danes svet naseljen

V Evropi je vedno več ljudi in vsak del evropskega prostora se vedno izrablja. O tem nas najbolj poučuje številke o naseljenosti na enoti površine. Na enem kvadratnem kilometru je danes v Evropi povprečno 72 prebivalcev nekoliko redkeje je naseljena Azija. Tam pride na vsak km² 56 oseb. Zelo, redko pa so naseljeni kontinenti Amerika, Avstralija in Afrika. V Severni Ameriki je 9,5 prebivalcev na 1 km², v Južni Ameriki 6 prebivalcev, v Avstraliji pa je povprečno le 1 prebivalec na prostoru 1 km². Seveda so tole povprečne številke, ki kažejo povprečje na površino kontinenta in vsemi prebivalci kontinenta.

Sabotažne akcije proti vojni objektom v Angliji

Pred dnevi je požar popolnoma uničil neko tovarno v Galesu, ki izdeluje lahko orožje. Gre baže za sabotažo. Skodo cenijo na 100.000 funtov šterlingov. Minulo soboto je nastal požar v neki vojaški delavnici v Aldershotu, ki je uničil kakih 100 vozil.

Laburistično glasilo Daily Herald je mnenja, da bi morali povezati vso varnostno službo, da bi onemogočili sabotaže.

Pomočnik zunanjega ministra, admiral Callaghan je izjavil v parlamentu, da je bilo v zadnjih šestih mesecih enajst požarov na vojnih ladjah ali v pomorskih delavnicah. Minister je dejal, da kažejo okoliščine, v katerih je prišlo do teh požarov, na sabotažo.

Nekaj misli o zadnjih volitvah v ZDA

Volitve za 82. kongres ZDA, ki so bile 7. novembra t. l., so pokazale, da je stranka predsednika Trumana najmočnejša v ZDA, ker je dobila za obadva doma kongresa večino, po drugi strani pa pokazujejo, da so republikanci, ki so tradicionalni nasprotniki demokratov, znatno okrepili svoj položaj na škodo Trumanove stranke. Uspeh republikancev je pripisati zlasti spretni volivni kampanji, ki se je vršila v luči korejskega konflikta in komaj pomirjenega spora Truman-Mac Arthur.

Marsikdo se danes sprašuje, kako bo ta velika sprememba v odnosu sil med obema dvema političnima organizacijama vplivala na notranjo in zunanjo politiko ZDA. Problemi notranje politike bodo vsekakor pod vplivom močnega pritiska okrepljene republikanske opozicije, toda radikalnih sprememb notranje politike ZDA ni pričakovati. Kar se pa zunanje politike tiče, prevladuje mnenje, da ne bo v ničemer prizadeta, kajti zunanjo politiko ZDA vodi vlada in ne Kongres. Pri določanju glavnih smeri te politike pa se vlada naslanja na tako imenovani dvopartijski sistem, t. j. na predhodno soglasnost obeh strank.

Navsezadnje pa so volitve v ZDA pokazale tudi, da progresivna stranka ni dobila niti enega mandata, še več, poražen je bil tudi March Antonio, ki je bil edini predstavnik te stranke v Kongresu. Krivdo za poraz, ki ga je

PREGLED MEDNARODNIH POLITIČNIH DOGODKOV ZADNJEGA TEDNA

Na korejskem bojišču vlada zatišje, dočim se za diplomatskim zastorom trudijo zainteresirane sile, kako bi vsaka za sebe najbolje izrabila na novo nastali položaj. Vse pa kaže, da noče nihče popuščati, zaradi česar postajajo vedno slabotnejši izglezi, da bi se mogel tamošnji oboroženi spopad rešiti s pogajanjmi. Pri tem si pa nihče noče nakopati odgovornosti za rešitev spora ali celo za novo svetovno vojno.

Tako se Kitajska na vse kriptje trudi, da prikaže svoj poseg v korejske dogodke kot čisto zasebno zadevo, ki nima nobene zveze s državno politiko, kot stvar posameznikov, ki so iz človekoljubnih nagibov pritekli na pomoč napadenim rojakom.

Počasno napredovanje sil OZN na Koreji - pritisk severnokorejskih in kitajskih sil na južnokorejske

Ameriške in južnokorejske enote so postale po prihodu kitajskih oddelkov na korejsko bojišče zelo previdne. Ne napredujejo več tako zaletavo in se zelo pazijo, da ne bi izgubile zveze z zaledjem. Vojna poročila še vedno govorijo o napredovanju, toda to napredovanje se razvija tako počasi, da ne morejo konkretno navajati zasedenih naselij.

Oddelki sedme ameriške divizije že delj časa napredujejo vzdolž reke Ungi proti hidrocentralam, katerim so se zelo približali, toda izgleda, da Severnokorejci, se tukaj krčevito branijo. Na skrajnem severo-zahodnem področju Koreje pa izvajajo severno-

V SZ dela nad 3.000 nemških strokovnjakov

Kakor poroča tisk, agencija Nemške demokratične republike, je konec septembra prispelo iz Sovjetske zveze v Frankfurt na Odri 218 nemških inženirjev in tehnikov, ki so do 1. 1945. delali v sovjetski industriji.

Zahodno-nemška informacijska služba javlja v zvezi s tem, da je ostalo v Sovjetski zvezi še 1.800 oseb, ki so bile svoječasno v letalskih tovarnah »Junkers« in najmanj 2.000 kvalificiranih delavcev in podjetij nemške optične industrije ter industrije barvil.

doživela ameriška progresivna stranka, je pripisati predvsem njenim odnosom do Informbiroja in njenemu stališču do korejskega spora. Znano je namreč, da je predsednik te stranke, Henry Wallace, podal ostavko zaradi nesoglasja z vodstvom zaradi Koreje.

Zal da se OZN noče zadovoljiti s tem tolmačenjem in je smatrala OZN za potrebno, da povabi Kitajsko pred sebe, kjer bi imela priliko utemeljiti svojo zatrjevano nemožnost in za to tudi predložiti dokaze. Toda Kitajska je vabilo odklonila, ker se po njenem mnenju ne da razpravljati samo o tem ali je ona posegla v korejske borbe ali ne, marveč je treba reševati če se že rešuje, problem v celoti in sem spada tudi zasedba Formoze po ameriških četah. Ta pa predstavlja važen del kitajske domovine, ki jo v celoti ogroža napadalni imperializem.

Na drugi strani je pa opazati tudi v Ameriki znake nervoznosti in množijo se pozivi raznih organizacij

korejci hud pritisk na Južnokorejce. Gverilci, katerih število narašča iz dneva v dan, napadajo iz zasede južnokorejske enote.

Poročila glavnega štaba severne korejske vojske so zelo podobna eno drugi in vsa javljajo, da so severnokorejske čete na vseh področjih zapletene v hude boje z ameriški in južno-korejskimi enotami. Poročila dodajajo, da je severnokorejska vojska že v kal zadušila poizkus sovražnika, ki je skušal napasti severno od Ansu, na področju Toksona.

Iz angleških dobro obveščenih krogov poročajo, da se Anglija načelno strinja z ustanovitvijo nekakšne prostice v severni Koreji, katero bi opravljala vlada LR Kitajske pod nadzorstvom komisije OZN. Ta načrt vzbuja sedaj veliko pozornost pri strokovnjakih za vprašanje Daljnega vzhoda.

Vietminkove čete v Indokini še vedno napadajo

Francoske čete so ob podpori topništva in letal 16. novembra izvršile protinapad na Ho-Si-Minhove sile, da bi zaustavile njihovo napredovanje z južne strani proti Hanoju, prestolnici Tonkina. Pri tem so francoske čete zavzele štiri vasi in nekaj ozemlja, 55 milj jugovzhodno od Hanoja. Ta akcija francoskih čet je imela tudi namen zavarovati del b tih riževih polj na tem območju.

Po ocenitvi francoskih oblastev se bodo Ho-Si-Minhove čete polastile približno četrte rizeve letine v Tonkinu.

Predstavnik francoskega vojaškega stana je javil, da se je francoska garnizija iz Loakaja umaknila v dolino Rdeče reke. Na ta način je francoska garnizija zaprla vhode, skozi katere bi lahko šel nasprotnik, če bi nameraval prodreti v območje Tsaja.

in političnih skupin, ki pravijo, da ni iskati središča dogodkov niti v Koreji niti na Kitajskem marveč drugod. Nima smisla, da mesari ameriška aviacija kitajskega revnega kmetiča, ki je znan kot najmiroljubnejše bitje na svetu in ki nikogar ne sovraži.

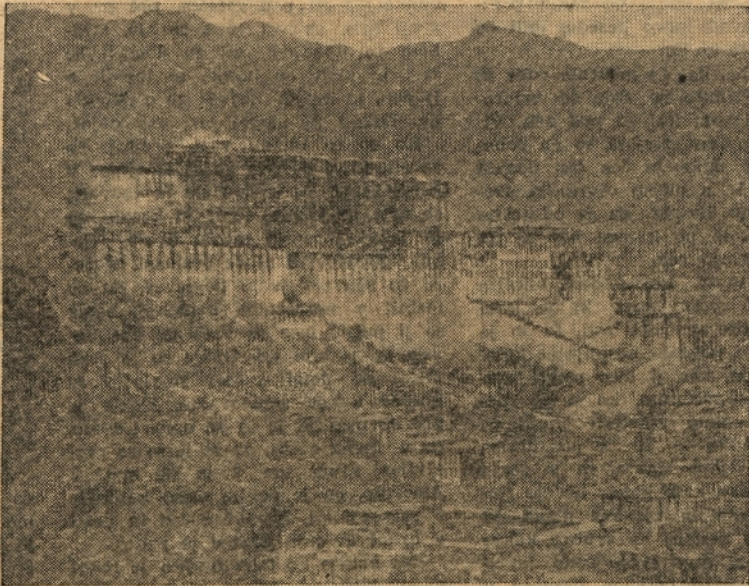
Ta razvoj ameriške miselnosti postaja toliko bolj tesnobnejši sprčo ojačanja republikanske stranke pri zadnjih dopolnilnih volitvah v senat, ki so pokazale pomik na desno. Republikanska stranka je od nekdaj bila pristaš politike močne roke na azijskem vzhodu. Sicer sedi zaenkrat še v sedlu zunanji minister Acheson, vendar izgleda, da se mu pri vsej dobri volji njegovega prijatelja Trumana le malo trese stolček, ker se v ameriški javnosti uveljavlja sum, da je v marsičem kriv današnjega težkega položaja v svetu.

Korejska kriza meče svojo senco na vse dogajanje v svetu, najsibote v Aziji, Evropi ali Ameriki. Izgledi, da bo morala Amerika vedno krepkejšo posegati z ljudmi in orožjem v borbe na daljnem vzhodu, ji skoraj onemogoča, da bi mogla učinkovito podpreti slabotno zapadno Evropo. Vprašanje, kdo bo branil zapadno Evropo, bi prišlo tudi tukaj do tragičnega razpleta, še vedno ni rešeno. Ameriški vojaški krogi, ki delajo na vse kriplje na to, da se tudi Nemčija vključi ali boje reče no prisili v zapadni obrambni sistem, ne najdejo pravega razumevanja niti med svojimi politiki, kaj šele v Evropi sami, kjer danes vlada skoraj ista rivaliteta, kakor pred obema svetovnima vojnama. Francozi trde, da so Nemci tako nevarni zavezniki, da raje tvegajo vse nevarnosti nove vojne brez njihovega zaveznitva. Nemci na drugi strani trde, da bi v takem primeru tako in tako ne branili sebe, ker bi bila Nemčija ogromno bojišče in s tem morala nositi vse usodne posledice rušenja in uničevanja, zato da jim bolje kaže bojna črta na Reni kot pa na Labi.

Sovjetska zveza s svojimi sateliti vztraja še naprej v svoji osamosti. Tudi ta teden ni bilo vprašanja kjer bi se znašla z ostalimi člani OZN na istem stališču. Zato je pa njena zunanja politika toliko bolj bogata raznih mirovnihih ofenziv. Zato izgleda, da je tudi njen predlog na sestanku štirih, ki bi reševali znova nemško vprašanje, padel v vodo. Angleški zunanji minister Bevin je že izjavil, da njegova vlada ne more vzeti za iskrene sovjetske lepe besede in izgubljeni časa, dokler ne bo teh lepih besed tudi podprla z dejanji, o čemer pa danes še vedno ni nobenega sledu. Isto stališče namerava zavzeti tudi Amerika, le Francija, ki išče rešilne bilke, kako bi se otresla oborožitve nevarnih Nemcev, je mnenja, da bi bilo le dobro še enkrat s Sovjeti poskušati, ali nimajo sedaj malo dobre volje.

Borbi za mir naj bi služil tudi kongres miru v Sheffieldu na angleškem. Značilno za te kongrese miru je, da so nanje povabljeni in da se jih lahko udeležujejo le oni, ki gledajo na mir skozi sovjetska očala. Radi tega gledajo tudi Angleži z malo nezaupanja na te mirovne manifestacije in so bili mnenja da bi bilo preveč dovoliti vstop na svoje ozemlje vsem navdušenim borcem za mir. Med temi o katerih je angleško notranje ministrstvo mislilo, da je njih vnema za mir svetovni javnosti že dovolj znana tudi brez njihove udeležbe na zborovanju v Sheffieldu so bili tudi ruski pisatelj Ehrenburg, komponist Sostakovič, francoski učenjak Curie in druga slavna imena. Te omejitve so pa kongresu v Sheffieldu vzele pravi sijaj in s tem tudi seveda njegovo vrednost, tako da so udeleženci sklenili, da ga prenesejo v Varšavo.

Na kratko, iskrena borba vseh in povsod na svetu, pri tem pa grme topovi in padajo z neba tisoči ton bomb, dočim čaka ostalo človeštvo s tesnobo v srcu, kaj mu prinese jutrajšnji dan.

Potala, znamenita palača v Lashi, pr estolnici Tibeta, kjer ima svoj stan duhovni in državni vodja Dalaj Lama

NAŠ KULTURNI KOTIČEK

Dijaki slovenske gimnazije v Kopru se pridno vadijo za Teden slovenske kulture

Koprsko gledališče je dobilo te dni mlade goste. Dijaki slovenske gimnazije iz Kopra se pridno vadijo za teden slovenske kulture. Nastopili bodo z Ribičičevo trodejanško «V kraljestvu palčkov», ki je na vseh slovenskih mladinskih odrih zelo priljubljena, a pri nas je ostala vse do danes skoraj nepoznana. Tudi v Trstu je zavlada veliko zanimanje za to edinstveno prestavo in bo gotovo navdušeno občinstvo počastilo mlade izvajalce s tem, da bo v tej priliki do zadnjega kotička napolnilo gledališko dvorano.

Igra je zelo pestra in zanimiva. Nastopa nad 40 palčkov in vil. Polnoder jih bo. Težje vloge vil so prevzele mladinke, vendar pa nosijo pionirje glavne vloge. Pionir Eller Bruno bo igral glavno vlogo v osebni kralja palčkov. Predstava bo tem bolj zanimiva, ker nastopijo sami otroci, od katerih redko kdo ima več kot 13 let. Celotno desetletje malčki so.

Povedati moramo, da so dijaki vložili precej truda, pri učenju. Včasih je šlo trdo, toda to. Duje je pravilno uravnaval misli mladih igralcev, da je šlo bolje. Malo težje pa postavljajo dejstvo, da bo igra spremljal

vojaški orkester. Vendar izvajalci mislijo, da bodo do tedna znali slediti vojaškemu orkestru.

To je najtežje delo, ki so si ga zadali Koprski dijaki za teden slovenske kulture. Ze v preteklih letih so skušali a vendar so na polovici opustili. Letos so jim priskočili na pomoč profesorji in naše prosvetne ustanove in pripravljale vaje kar do bro potekajo. Prepričani smo, da bodo uspeli.

NOVE KNJIGE IN REVIE

Novi svet, šte. 10 leto V. Izdaja društvo slovenskih književnikov državna založba Slovenije v Ljubljani.

Hrvatsko kolo, šte. 3 leto III. Izdaja Matica Hrvatska, Zagreb.

Pijade Moša: Zbrani govori in članki 1941—1947. Izdala Cankarjeva založba v Ljubljani 1950. Strani 440. svetloba. Zbirke: Molčanje morja. Orožje noči ter oči in svetloba. Prevedel in besede o pisatelju napisal Janez Gradišnik. Izdala Cankarjeva založba v Ljubljani 1950.

IVAN CANKAR

O SLOVENSKI KULTURI

Zgodi naj se, kakor se mora zgoditi: z ljudstvom, k ljudstvu. Kadar pogine — in Bog daj, da bi se kmalu zgodilo — ta gnala, z vsemi hudimi in naglavnimi grehi obložena družba, takrat ne sme poginiti z njo, kar so zgradili v njenem okrutnem suženstvu naši kulturni delavci. Takrat se bo pokazalo, da so naši kulturni delavci v suženstvu krivične in nepoštene družbe delali za ljudstvo, da bo ljudstvo, kadar postavi svojo težko nogo na tlinik temu zlaganemu narodnjastvu, da bo ljudstvo trgalo sadove s tistega drevesa, ki so ga kulturni tlačani za svoje nevaležne gospodarje sadili ter ga gnojili s svojo srčno krvjo! Vse, kar so delali in kar so ustvarili, vse, za kar so trpeli in umrli naši delavci — od Trubarja in Dalmatina, od Matije Gubca in puntarskih kmetov — do Prešerna in Ketteja in do vseh drugih, ki trpe in delajo v sramotni polni sedanjosti — vse tisto bo nekoč svobodna last svobodnega ljudstva! (Ivan Cankar)

nenadoma zadela kap. Tako smo Slovenci na tržaškem ozemlju izgubili odličnega igralca in obenem režiserja. Milan Kosič je nastopil pri zadnji predstavi SNG v Kopru v «Veleizdajcu» v vlogi oficijala Tomšiča, a je pri naših ljudeh dobro znan tudi z ostalih gostovanj SNG v Kopru, zato nas je vest o njegovi smrti tembolj razžalostila.

Umrli je Milan Kosič režiser in igralec SNG

V noči na 12. november je v svoji mali podstrešni sobici preminul Milan Kosič, zaslužen član SNG iz Trsta.

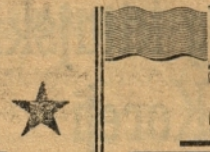
V četrtek zvečer je še prijazno kramljal s sodelavci, a ponoči ga je

MAJSKI SPOMINI

pod stolicco, bi se zbudil šele, ko bi ti hlače opalilo, pravi razburjeno mlekarica, ki je prisopihala svojim osletom v vas, da naznani vest o prihodu partizanske brigade, ki se misli tu ustaviti za nekaj dni. Starec si je zavil brke, malo pordeč in se umaknil v ozadje, očitek ga je zbolel. Z ostro besedo ni maral razdražiti žensk, ki imajo ob takih prilikah po navadi prvo besedo, tudi če jim je nihče ne da.

«Alo, babe, kaj tu menčate roke in ugrabite! Primate se raje in pripravite partizanom kaj za zob. Videti so izmučeni. Najbrž so na pohodu že več dni,» je čez čas dodala mlekarica in z bičem ošvrknila svoje zamazano živinčje, da je odskočilo in odkorakalo po klancu kar se da hitro v bližnjo vas.

«Prav zaprav, kaj čakate tukaj?» je vprašal rejen kmet, ki je imel precej zemlje v svoji lasti, ki jo je kupil, ko je poglala posojilnica kmetu na boben, ker ji niso mogli vsega vrniti pravočasno, ko so si posodili za nakup umetnih gnojil in sadnih mladik, ki jih je posojilnica sama nabavljala. Kmetu se je zdelo boljše, da pihajo kašo kakor hočejo ljudje, je ugotovila njegova glava, ki se ne vrtila zastonj na vratu, kakor se je izražal pred svojo ženo, ko si je izmislil kako posebno prevaro v svojem boju za zemljo.

Podivjani fašisti so streljali in požigali, toda niso našli sredstva, s katerim bi lahko razorožili naše ljudstvo

DOGODKI, KI SO SE VRSTILI NA NAŠIH TLEH PO RAZPADU ITALIJE

Partizanske edinice so se z naglico umikale pred neprsetano rastočim navalom nemških oklopnjakov. Pri tem pa so ostale nezaščitene naše vasi, nad katero so se vrgli podivjani nacifašisti z vso svojo brutalnostjo. Nemci so požigali in klali brez milosti, a vendar se je takoj ob njihovem nastopu pokazalo, kje so prišli na ugoden teren in kje računajo na odpor. Pokazalo se je celo, da so stali dobro poznani sovražniki ljudstva, katerim je bilo v obdobju svobode izkazana milost, takoj pristopili na stran novega okupatorja in postali za nas njegovi zavezniki.

Od takih ljudi, kakor so Karlo Papič iz Smarij, Bianchi iz Sergaš in drugi, so prejeli nacisti prve po-

KULTURNE ZANIMIVOSTI

NOVI MEZZOFANTI je švedski profesor Nila magnus Holmer, ki predava na univerzi v Londonu. Mož govori in piše 200 jezikov in slovi kot poseben strokovnjak v sanskrtu, indoevropskih in keltskih jezikih ter v slovanskih jezikih in narečjih. V zadnjih časih se zelo ukvarja z jeziki indijskih rodov. Pred leti je nalašč potoval v Panamo, da se je naučil jezika indijancev. Pri tem je dogljal, da je govorica tega plemena močno podobna jeziku praprebivalcev Ognjene dežele.

NAJVEČJE POVPRASEVANJE PO TUJEZICNIH KNJIGAH je nedvomno v tuji državi Izrael, kjer se je v zadnjih letih naselilo 400.000 judovskih emigrantov iz raznih dežel. Ti kažejo prav nenavadno zanimanje za knjige in venomer pritiskajo na knjigarnarje, da jim naroče poleg angleških in francoskih knjig: ruske, nemške, poljske, madžarske, romunske, bolgarske itd. Uvoz tujih knjig pa je zaradi deviznih težav zelo pikel.

jega moža Nemcem, ko je nesej partizansko pošto, da so ga uničili in potem pod zidom ubili kakor psa. Ali naj ti ji to odpustim?»

Možje so hodili odzad in se smejali, zdaj pa zdaj bučno, če je katera izmed besnih žensk dvignila izdajalki krilo, da so se ji videle bele noge.

«Ostrigle bi jo,» se je nekdo oglašil.

«Da, da ostrizemo jo,» so se ženske enoglasno in se škodoželjno a-smejale. Ustavile so se kar sredi ceste in čez nekaj časa je bilo dekle brez las.

Partizani so smeje zmajali z glavami. Čez nekaj časa je pridiral kolonski brigadir in razgal ženske. Izdajalko je dal zapreti, ženskam pa je rekel, da jo bo sodilo ljudsko sodišče. Dekle je bilo opljuvano, zaprašeno s krvačevno glavo, s raztrgano obleko, da so fantje krohotaše gledali na razgaljena prsa.

Izdajalka je dobila svoje plačilo.

Ko so se okrepčali, so borci pripovedovali ljudem svoje zgodbe iz partizanskega življenja in govorili o tem kaj vse bo treba napraviti. Ljudje so bili veseli. Peli so in vriskali, zabljali vsakdanje življenje skrbi in se predajali navdušenju.

Pomlad je prinesla v človeško srca ljubezen, voljo do dela, zakaj temelj, so bili postavljeni na zemlji, ki je bila s krvjo naših herojev. Treba je bilo sezidati stavbo novega sveta.

Zdravko Vatovec

datke, po katerih so se ravnali v svojih akcijah.

Najprej se je dvignil plamen v Marezigah, Smarjah, Čezarjih, Ku-beđu, v vaseh, ki so bile najbolj trdne in enotne pri vstaji in v odporu. Hitlerjevci so uničevali in pokosili vse, kar so srečali živega. Ljudje so bežali iz vasi in se skrivali po grmovju, v jamah na polju. Svinčenke so živigale iz vseh strani, lahki topovi so iz oklopnjakov bruhal granate na bolj oddaljene in obraščene griče v vas so pa metali ognjene bombe. Požar se je dvigal vedno bolj in bolj, od strahu in groze je bežala iz vasi celo živino.

Ljudje se niso mogli znati. Nihče ni mogel vedeti, kje se to neha, kazalo je da hitlerjevci ne poznajo niti mere niti meje. Nevedni Matija Hrvatini iz Smarij je stopil do zvonika in prejel za vrh, da bo kot pri vsakem požaru opravil svojo dolžnost z vabljenjem ljudi na pomoč. To je bil njegov poslednji klic! Zvonjenju se nihče ni odzval, šestdesetletni Matija pa se jezgrudil pod rafalom, ki mu je zavrtal lobanjo. Istega dne so bili ubiti tudi Morgan Franc, Markežič Milko, Hrvatini Zeljko in drugi Smarci. Prav ta vas je dala ob tej prvi hitlerjanski ofenzivi na naših tleh svoje žrtve. Smrtonosna vihra je pustila skoraj vsaki družini črn odtis svojih krempljev.

Ko je padel mrak, so se ljudje z grozo ozirali naokrog — pogled na istrsko pokrajino je bil strašen. Za vsakim gričem se je dvigal plamen v okolici zavladala smrtna tišina, le tu pa tam je bilo slišati, pokaže nemških izvidnic, ki so bdele nad blokiranim ozemljem. Nemci so se umikali na varno. Morali so se odpočiti, da bodo naslednji dan lahko nadaljevali svojo pot in ukrotili dvigačo se Istro, ki je razglasila daleč okrog svoj klic po svobodi. Nacifašisti so že streljali in požigali, toda niso našli sredstva, s katerim bi lahko razorožili naše ljudstvo.

Cete partizanov so se umikale, sredi močne ofenzive so se tudi razkropile, posamezniki so odvrli orožje in se vračali na svoje domove, kjer so našli smrti ali pa pot v nemška taborišča, toda ljudstvo ni klonilo svoje zastave, vedno glasneje je odmevala borben pesem.

V tej ofenzivi so se naši borci prekalili in na položajih, kjer so bile prej nelikuzane, na hitro formirane edinice, je zrastle prekaljena in čvrsto organizirana vojska, ki je zadajala sovražnikom udarec za udarcem.

KONEC

SPOMINSKI DNEVI

14. novembra 1767 se je rodil Robert Fulton, izumitelj podmornic.
17. novembra 1946 je bilo Prvo zasedanje Ustavodajne skupščine LRS
19. novembra 1944 je bil maršal Tito proglašen za narodnega heroja.
20. novembra 1910 umrl L. N. Tolstoj.
21. do 26. nov. 1948 drugi kongres KP Hrvatske, ustanovni leta 1937.
23. novembra 1941 začetek I. sovražne ofenzive proti NOV in POJ.
26. novembra 1942 I. zased. AVNOJ-a v Bihaću.
27. novembra 1943 umrl narodni heroj Lola — Ivo Ribar.
28. novembra 1820 rojen Friderik Engels.
29. novembra 1943 II. zased. AVNOJ-a v Jajcu.
29. novembra 1945 proglašenje federativne ljudske republike Jugoslav.
30. novembra 1943 začetek VI. ofenzive proti enotam NOV in POJ.

NAŠIM KMETOVALCEM

V KAKŠNEM STANJU JE NAŠE GOZDARSTVO

Primorska ima goličave, ki pričajo, da so bili tukaj nekoč gozdovi.

Leta 1854. je avstrijska vlada izdala zakon o zaščiti gozdov na Primorskem.

Sklepa se, da so že takratni gospodarji strokovnjaki polagali veliko važnost na gozdarstvo z ozirom na klimatske razmere pokrajine same in uporabo lesa v gozdarstvu.

S posbennimi odloki o bili določeni prostori, kjer se je smela pasti živina. Kozjereja je bila sploh prepovedana. Govedo in konji niso delali toliko škode na drevju, ampak so kvarili mladike.

Tako se je zakonodaja izpopolnjevala in izvajala vse do leta 1918., to je do razpada Avstrije.

Primorska je dobila novega gospodarja in za gozdarstvo so se začeli črni dnevi. Vsi dotedanji zakoni so se razveljavili in popolno pooblastilo sta dobili sekira in žaga. Stoletno čuvani in negovani gozdovi so bili posekani. Ostale so le pustinja in goličave, ne da bi jih kdo sproti zasajal. Italijanski strokovnjaki so svetovali pogosto sekanje, da se gozd bolj zgosti. Ta trditev pa za te kraje ne drži, ker je vse drevje poginilo iz panjev. Kakih velikih dreves niso

pustili nikjer za semenke, da bi se gozd lahko sam zasajal. O kaki zaščiti gozdov ni bilo govora. Sekalo se je vse povprek. Kdar je bil bolj brezobziren, več je dobil. Živina pa se je pasla povsod, kamor je bil mogoč dostop. Na mnogih krajih je prevladovalo robidje in trnje, ki je mladiko zadušilo. Tako je Primorska brez gozdov.

Clovek, ki pride na Primorsko iz krajev, kjer je bil vajen gledati stolne orjake, dobi na prvi pogled vtis, da je čez to ozemlje pred nedavnim še pljusalo valovje morja. Nikjer ni najti starega drevesa, izvzemši kako hruško in kak hrast, ki se je utajil, da ga ni dosegla italijanska žaga.

Število prebivalstva se je na Primorskem pomnožilo in s tem tudi večje potrebe po lesu. Stare, primitivno izdelane hiše čakajo popravila. Nič boljše ni s sodi in drugim orodjem ter hišno opremo. Za vse to je potreben les, katerega je treba uvoziti in plačati. Tako stojimo pred težkimi nalogami. Začeti bo treba s pogozdovanjem v večjem obsegu. Zasajeni del pa moramo zaščititi. Potrebno je začeti z borbo proti paši po gozdovih. Prevzeti bo treba ukrepe, da

se tudi s te strani gozdovi razčistijo, saj bomo s tem dobili boljše klimatske panoge za celokupni gospodarski napredek.

Prelog.

Šampanjec

je svetovno znano francosko šumeče vino iz pokrajine Champagne, in sicer iz bregov ob reki Marne, predvsem okoli Reimsa, Epernaya, Avize in Gramanta. Pridobivajo ga od izbranih trt družine Pinot.

Slava šampanjca je stara že nad 1000 let, ko je tekmoval s takrat enako znanim burgundcem. Papež Urban II ga je smatral za najboljšo vino na svetu. Takrat pa še ni bil šumeče vino. Tak je postal precej

Kljub suši je v marežganski zadrugi zrasla lepa pesa

Gnojenje TRAVNIKOV

Za povzdigo živinoreje je najvažnejše, izboljšati in povečati pridelovanje krme. Jasno, da pomanjkanje krme ogroža živinorejski uspeh. Zato je predpogoj dobre in uspešne živinoreje skrb za zadostno pridelovanje krme. S pravilnim oskrbovanjem in obdelovanjem travnikov in pašnikov lahko povečamo donos, obenem pa lahko izboljšamo kakovost krme. Naše delo za izboljšanje travnikov in pašnikov mora iti tole pot:

1. Očistite pašnike in travnike od nepotrebnega drevlja, grmičevlja in kamenja.

2. Odstranjevanje mahov, ki duši travo, z branjemjem in gnojenjem z apnenim dušikom.

3. Preiti na njivsko pridelovanje krme. S tem povečamo površino polja in z kolobarjenjem omogočamo večje pridelke ostalih sadov.

4. Popolno gnojenje travnikov in pašnikov, tako z umetnimi kot prirodnimi gnojili, kajti le s pravilnim gnojenjem zvišamo pridelek in zboljšujemo kakovost krme.

Dobra gnojila za travnike so: gnojlica, kompost, hlevski gnoj, pepel ter umetna gnojila.

O umetnih gnojilih pride v poštev apneni dušik, ki ga moramo že v jeseni trositi ali najkasneje zgodaj spomladi; na vsak način pa prej, ko trava ozeleni. Na 1 hektar 200 — 300 kg. Dalje čilski soliter; trosi se spomladi 150 kg na ha. Od fosforinih gnojil superfosfat, ki se ga trosi kadarkoli in sicer na ha 200 kg. Tomazeva žlindra na ha 500 kg, trosi se pozimi, oz. pred rastjo, fosfatna žlindra 500 kg na ha, trosi se pozimi, kostna moka 400 kg na ha, trosi se pozimi, od ostalih kaljeva sol, 300 kg na ha, trosi se pred in med rastjo. Dobro krmo pridelamo s pomočjo umetnega gnojila nitrofosfat — I, oziroma apnenega dušika in žlindre, na naravnih travnikih, ki imajo dobro rušo (s kakovostnimi travami in deteljicami). Na 1 ha posejemo 200 — 300 v jeseni ali zgodaj spomladi, predno ruša ozeleni.

Apnena gnojila, kot cestno blato, apneni prah in zmleti apnenec moramo trositi po travnikih vsaj vsako tretje ali četrto leto in po 1000 kg na ha. Pri gnojenju moramo paziti, da raztrosimo gnojila čim bolj enakomerno po vsej površini. S pravilnim gnojenjem lahko dosežemo, da nam dajo travniki in pašniki takšno krmo, ki odgovarja pravilni prehrani živine. Kajti krma pridelana nakisljih

travnikov in na pustih tleh, povzroča motenje v prebavi in lomljenje kosti, zaradi pomanjkanja apna v hrani. Mleko krav, ki so krmijene s sladkim senom, ni dobro za izdelovanje kakovostnega masla in sira. Slaba krma povzroča istočasno slabo odpornost živine proti boleznim. Krepka krma je podlaga za privzgojitev krepke plemenške živine, ki ima razen dovoljne mlečnosti in lepih oblik tudi lep nastavek mesa in trdo zdravlje. Dobra in obilna krma je predpogoj umne živine.

C. V.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Akutni ali pljučni katar (bronchitis acuta)

Mislim, da je najbolj pogosta bolezen v našem kraju pljučni katar ali bronhite, kot jim pravijo Istrani. Oni ločijo še pljučni katar od bronhit in sicer pomeni pri njih pljučni katar bolezen, ki jo bom sedaj opisal, to je akutni pljučni katar; bronhite pa pomenijo kronični pljučni katar, ki ga bom opisal prihodnjič.

Akutni pljučni katar se razvije navadno po prehodnem katarju sapnika. Nastane največkrat ob spremembah vremena, ko se človek prehladi. Tudi kemični dražljaji in vdihavanje prahu povzročajo to bolezen. Večkrat pa nastopa bronchitis tudi v zvezi z drugimi boleznimi, kot na primer pri ošpicah, tifusu, gripi in oslovskem kašlju.

Bolnik se v začetku bolezni ne počuti dobro, nima volje do dela, večkrat ima nahaod in včasih hripavo govori. Nato pa nastopi suh kašelj, ki je zelo neprijeten. Občuti, kot bi ga nekaj praskalo po sapniku. Če se nahaja bolnik na mrzlem zraku ali v prašnem prostoru, še posebno močno občuti opisane težave. Včasih se tudi temperatura malo zviša. V prvih dneh bolezni navadno nič ne izkašlja; če pa že kaj izkašlja, je to sluzasti, vlečljivi izpljunek. Po tretjem dnevu bolezni pa začne močno izkašljevati in sicer sluzasto gnojno izpljunek.

Potek bolezni zavisi od konstitucije bolnika in od tega, če so pljuča drugače zdrava. Običajno ozdravi bolnik v nekaj dnevih, le redko se bolezen zavleče na več tednov. Pri slabotnih ljudeh, starih in tistih,

ki bolujejo na srcu, pa je akutni pljučni katar resno obolenje, ker se iz njega lahko razvije pljučnica.

Zdravljenje je na splošno znano. Potenje, gorčični okladki in inhalacije so stara preizkušena sredstva. Današnja medicinska znanost pa ima na razpolago kup farmacevtskih preparatov, ki enkrat z večjim, drugi z manjšim uspehom lajšajo bolnikovo stanje.

Dr. Hladnik Polde

Slovenski izrazi za bolezni kot jih imenujemo Istrani

Bronhite — pljučni katar
Pleurite — vnetje rebne mreže
Pulmonite — pljučnica
Gastrite — želodčni katar
Apendicite — vnetje slepiča
Artrite — vnetje sklepa
Flebite — vnetje žil
Cistite — vnetje mehurja
Pielite — vnetje ledvičnih čaš
Gastro — akutno vnetje želodca in črevesja (navadno pri otrocih)
Diareja — driska
Pošast — kašelj
Meninžite — vnetje možganskih men ali open
Holecistite — vnetje žolčnega mehurja

Dr. Hladnik Polde

Kaj zna zdrav dojenček v prvem letu

S petimi tedni se začne smejati. V šestem tednu dviga glavo, če leži na trebuhu. Z dvema mesecema zaznava udarec žlice ob skledico. S tremi meseci začne migati z glavo in

Kdaj naj trebimo krone sadnega drevja

Na to vprašanje bo 99 sadjarjev izmed 100 odgovorilo: V pustnem času, pa do spomladi! Tako se sadjarji na splošno mislijo. Ali pa je res tako? Da je treba sadno drevje zredčiti, otrebiti, s tem je danes vsak napredni

sadjar in kmetovalec prepričan. Vsakdo ve, da je treba stare, bolehe veje odstraniti, ker so nepotrebne zajedalke zdravim. Take veje so tudi vzreja lišča nekaterih zelo škodljivih sadnih zajedalcev, posebno zloglasnih lubadarjev. Kdaj pa bolehe veje najlažje opazimo? Vsak mi bo pritrdil, da tedaj, ko je drevo še zeleno, ko je na njem še listje.

Neovrženo je tudi, da moramo vrh zredčiti tako, da prihaja svetloba od vseh strani, torej povsod, v njega. Vsaka brezlistna krona je videti dovolj svetla. Kdaj torej najboljše presadimo, katere veje so pregoste in katere ne? Naravno tedaj, kadar ima sadno drevje še listje. Tako imamo že dva zelo važna razloga, da trebimo vrhove sadnega drevja v času, ko je še listje na njih. V tem času tudi lahko razločujemo, katere veje so bolj zdrave, krepke, in sicer po tem, kako imajo razvito listje; krepkeje pustimo. Izkušnja pa uči še, da je sadno drevje najbolj občutljivo okrog pomladi, in to tedaj, ko se začne po njem močno lregibati sok. Zato izrezovanje vej proti pomladi lahko povzroči hude posledice. Bolezni, kakor n. pr. rak, smolkavost itd. najraje nastopijo na spomladi obrezanem sadnem drevju. Obrezovanje na pomlad je lahko občutljivejšemu sadnemu drevju, na pr. košjičastemu, radi smolike, pogubonosno.

Kdor ne verjame, naj poizkusi ter napravi n. pr. na črešnjem zarezu večkrat na leto. Našel bo smolikeve večinoma le tiste rane, ki jih je napravil spomladi.

Obrezovanje pozno na pomlad, ko začne sadno drevje že razvijati listje, je brez obzira na škodljivost zdravja tudi nasprotno vsem pravilom pravilnega oskrbovanja sadnega drevja. Potem sadjar in kmetovalec krepi sadno drevje in ga po nepotrebnem ne slabi. Za razvoj listja je imelo sadno drevje od lanskega leta nakopičeno v koreninah, deblu, vejah in pepkih zalogo hrane. Cim se listje razvije, ali prej, ko so še premili sokovi, gre večji del teh snovi sadnemu drevju po nepotrebnem v zgubo.

Izkušnja nas tudi uči, da se za časa, ko je še listje na drevju, rane najlepše zacelijo, mnogo lažje kakor one, ki so napravljene pozimi.

Če sadnemu drevju odrežemo precejšnje število vej tedaj, ko je še molj v soku, bodo pri enakih koreninah ostale veje dobivale naravno več soka. Učinek tega opazimo že prihodnji pomlad v številnejšem, in bujnejšem listju, pa tudi v večji rodovitnosti.

Vzrokov je torej dovolj, da trebljenja vrhov sadnega drevja ne prelagamo zgolj na zimski čas, temveč ga uspešno vršimo že sedaj, vso jesen.

Sadjarji, kadar v tem času utegneta, vzemite žago, škarje in nož v roko, pa po lestvi na drevo in trebite, kar je treba. Potrebno je tudi, lotiti se pomlajevanja drevja. Čas za to delo je ako podaljšan, in ga lažje izvršimo. Ta dela nadaljujte, če je potrebno, tudi čez zimo, nikakor pa ne pozno spomladi. Slednjega se izogibajte zlasti pri občutljivem in slabotnem drevju.

Pri tem pazimo, da ne spodbujamo s prekorenitimi obrezovanjem razvoja vodenih mladik in da ne povzročimo motenja rasti. Pri prezanemarjenih kronah, kjer bi morali preveč iztrebiti, razdelimo delo rajši na več let. Kadar pa so krone v redu, zadostuje, da jih pretrebimo vsako 3. ali 5. leto.

Nasveti za hišo in dom

Da les ne razpoka. Da les ne razpoka, ki se rabi za kolesa, ročice i. dr., ne razpoka ali se ne skrivi, ga namakaj kakih 8 dni v slani vodi. Tak les prenese sončno vročino in tudi vlažnost.

Lep za kovine in steklo. Steklo prilepiš na železo, baker itd. s sledečo zmesjo: 4 dele trde smole in 1 del voska deni v posodo in raztopi na žerjavi, primešaj en del dobro zmlete opeke. Zmes in predmete, ki jih hočeš zlepiti, prej malo ogrej.

Z · A · V · S · A · K · O · G · A · R · N · E · K · A · J

V A Š K E * H U M O R E S K E

Kako zvonijo zvonovi
po koprski okolici

Vsaka naša vas se rada ponaša s svojimi zvonovi zato zbirajo ljudje šal ena račun drugih vasi. Kamor pride in povprašate po tem, vam bodo ponosno nastlali smešne rečenice o zvonjenju v drugih vaseh. Te rečenice pa ne opazujejo glasu, temveč navadno kak običaj te vasi. Po navadi vam povedo, s čim se ukvarjajo ljudje pod temi ali onimi zvonovi. Navadno povedo tudi, kaj ljudje denejo v lonec, torej kaj radi jedo! Če vprašate Hrvoje, kako zvonijo njihov zvon, vam bodo povedali, da zelo lepo in še to vam zaupajo, da nima nihče nobene rečenice na njihov račun. Radi pa povedo, da pravijo zvonovi v Kušjem bregu takole: U — Kušjem bre — go hru — ha ni, ora ga je, — ora ga ni! Če greste v Kušji breg, vam bodo povedali lepo šalo na račun Hrvoje: »Dla, don, padovon — hite kapolona v stroni!« V Loparju pa je stih kratek, a jedrsat: »Ri-že u pijat Re-žo u pijot.« V Pomjanu je skoraj isti, vendar z dodatkom: »Ri-že u pi-jat, ježo u kanton.« V Truskah pa: »Tuče kravo — muze tele!« Koštabonski in parenski imajo najlepše stihe, ki se glasijo: »Dej mo ga! Z vjame — z grabljame — v volo von gre. Daj za njim.« Gažonski in šmarski sta pa skromna in zelo majhna. Ljudje pa so si izmislili par lepih besedi: »En hleebič, — čet soldov...« Nekateri ne zvonijo več, ker jih je odnesel ranjki Duče, iz njih je vlival topove, da je potem požgal naše vasi.

To so bile rečenice. Glasu pa ne moremo tako lahko izraziti povemo lahko, da zvnita padenski in koštabonski precej jasno in hitro, medtem ko laborski in pomjanski počasi. Seveda o vzrok temu tudi število zvonov. V Gažonu in Smarjah zvoajo zateglo, a lahko, ker niso tako veliki, da bi basirali. Preprosti ljudje vedo o zvonovih še več povedati. Povedo vam na smešen način tudi, kako so nastali. V Gažonu je recimo Bepič Toglič milostno prošil »gospoda«, naj dovolji, da zgradijo Gažončani majhen zvonik. Toda ker ni hotel konkurence svojemu ž eitak slabemu zvonu v Smarjah, so v Gažonu napravili za cerkvijo na kro — zakristije dva opornika in nanje obesili zvon, ki pa jam

je pred leti polomil streho in padel v zakristijo med maševanjem zato ker ga je cerkovnik premočno vlekel.

Na račun zvonikov in zvonov še danes zbijajo šale, vendar ae tako kakor v preteklosti; bile so boljše in je bila domišljija naših staršev večja.

Kako je Jože „RUS“ zdravil vino
in iz britve voz napravil?

Na malijskih hribih, morda ravno na Maliji je živel — in najbrže še živi — Jože Rus. Rekli so mu Rus, ker je bil kot vojak Franca Jožefa v Rusiji. Jože Rus je navaden kmet. Njegova sestra je dobra motika. No, in ravno o tej motiki so s emenili nekega deževnega dne malijski možje. Vsi so hvalili njegovo motiko »tku močna in lepa, da je ni takšne«.

Dragi bralci, medtem je prišel Jože Rus na svoje stoinstokrat povedane dogodivščine iz Rusije in hotel dokazati, da je iz »britev napravil vuso«, ki ni najmanj zaškrpial niti pod težkim teretom. Povedal pa ni, kako je to napravil, najbrž bo svojo inženirsko tajnost nesel v grob in ubogo človeštvo ne bo imelo nič od njegovega izuma. Nato se je debata nadaljevala in vsakdo je nekaj povedal; eni dogodivščine iz Rusije, drugi pa, kako jih volkodlaki preganjajo. Padla je beseda tudi o bombah in tu je imel glavno besedo Jože Rus, ki je povedal, da je ena bomba v Rusiji padla na neko kravo, jo vzdignila 100 metrov visoko, nato pa je uboga krava padla na tla, »vzdignel rep, eno začela teč, da nanka hudič je nebe ujeu.« No, in tako je Jože Rus basal bombe v glave svojim vaščanom, ki pa se na srečo niso raznesle.

Končno je padla beseda tudi na vino in so ga nekateri hvalili, drugi pa grajali, da se jim je vino skisalo,

nato se pa oglasi naš znanec in reče: »Ztu, ke ste makake, se je vino skisalo! De beš furbast te ne be, vero? Kej mise čel lanjsko leto od unega vošterja, da je trba dat u usak hekto vina, en kilo soli, pa te ne bo kislo? Ma ti se jemo narberš tabak u uše-seh, zatu nise čel unega vošterja?«

Tedaj se iz kota oglasi Tone in reče: Potem ni bilo več kislo, ampak slano in tako je bil naš Rus kljub vsaj mogočnosti premagan.

Kaj pravite?

Ze v mesecu avgustu se je Okrajnemu odboru Enotnih sindikatov porodila misel za ustanovitev centralnega SKUD-a v Kopru. Na nekem sestanku sindikalno-kulturnih referentov je bila sprejeta obveza, da bo sklican v mesecu septembru ali oktobru ustanovni občni zbor. Pevski zbor sicer dela, kaj pa je z ustanovnim občinim zborom in ostalimi sekcijami, ki bi našle tudi mnogo pripadnikov? Kje je vzrok, da še ni prišlo do izpolnitve obveze in da se kulturno življenje v Kopru tako počasi razvija? — Kaj pravite?

Razveseljive gibljeve cene

V trgovini »Omnia« so ceno električnemu razdelilniku znižali od 110 din na 39.— din.

Opazovalec iz ljudstva pozdravlja tako znižanje.

AMERIKANADA

Pes Bač, last Bilja Hily-ja iz Amerike je pričel kaditi v četrtem mesecu. Lastnik sam ga je moral naučiti kajenja, da ga je ozdravil druge razvade zvečenja tobaka. Ta razvada se še ne bi štel v zlo, če ne bi bil napadal kadilce na cesti in jim jemal iz ust cigare in cigarete ter jih požrešno pogoltnil s papirjem in žarečim pepelom vred. Sedaj pes Bač pokadi 6 cigaret dnevno.

Z A N A Š E P I O N I R J E

Karel nam piše s Postojne

DRAGI ISTRSKI IEDNIKI!

Zelo sem bil presenečen nad knjigo, posebno nad nepričakovano nagrado. Od veselja sem pustil kosilo in hitel v šolo k svojim tovarišem, da jim povem veselo novico. Najlepša hvala za vse skupaj!

Vesel sem nagrade, ker mi ne bo treba več prositi mamio in očka za šolske potreščine in za »Istrski tednik«; 50 din bom daroval za Rdeči križ.

Sedaj pa moram nekaj povedati o našem risarskem krožku. V petek, dne 27. oktobra tega leta je bila otvoritev risarskega krožka.

Tov. Vilhar je na kratko očrtal pomen krožka in dal navodila, kako je treba začeti. K risarskem krožku je pristopilo 64 pionirjev.

Sledile so volitve. Volili smo odbor vodje, tajnika in namestnika.

Po volitvah je tov. Vilhar razdelil papir za risanje. Vsi smo risali hišo, kakršno smo si zamislili.

Mi pionirji, iz osnovne šole v Postojni se pripravljamo že tudi na 29. november. Priredili bomo deklaracije in igre.

Pionirska križanka

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12

Vodoravno: 1. kratica za našo osnovno organizacijo; 2. Pogost pojav predvsem pri pionirjih, ko tečejo solze; 5. okence v zvoniku; 7. organ za vid; 8. dva enaka soglasnika; 9. predlog; 10. kupčija ali več stvari

Program prireditev
v »Tednu slovenske kulture«

CETRTEK, 23. NOVEMBRA:

Predavanje po vseh prosvetnih društvih »Slovenska beseda in misel« v Kopru ob 20. uri v gledališču Ristori »Literarni večer«

PETEK 24. NOVEMBRA:

Otvoritev razstave slovenske knjige, ki jih priredijo prosvetna društva v Kopru slovesna otvoritev prve slovenske knjižne razstave ob 16. uri

SOBOTA 25. NOVEMBRA:

V Kopru »Večer slovenske besede« v gledališču Ristori ob 20. uri. Sodelujejo: dramska družina PD »Jadrana« in Dekanov z Ingoličovo enodejanko »Lavorjev venec«; dramska družina PD »Branika« iz Smarj z Breštovo enodejanko »Puške gospe Carrara«. Recitacije in literarni odlomki.

Kulturno prosvetni večer pa priredita PD »Jadranska zarja« iz Smede in PD »Igo Grudena« v Pučah.

PD »Primorje« v Vanganelu uprizori doma Linhartovo dyodejanko »Zupanova Micka«.

NEDELJA 26. NOVEMBRA

V Smarjah gostovanje dramske družine iz Sv. Križa s Standekarjevo dyodejanko »Prevaran«.

V Kopru gostovanje Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta z Božičevo dramo »Umika«.

PONEDELJEK 27. NOVEMBRA:

V Kopru uprizoritev Ribičeve otroške igre »V kraljestvu palčkov«.

TOREK 28. NOVEMBRA:

S sodelovanjem masovnih organizacij priredijo prosvetna društva akademije v čast obletnice ustanovitve Nove Jugoslavije.

SREDA 29. NOVEMBRA:

V Kopru ob 16. uri koncert godb na pihala na Titovem trgu in ob 19. uri v gledališču Ristori »Večer slovenske pesmi«, kot zaključna prireditev »Tedna slovenske kulture«.

Rojstva smrti in poroke

Rojeni v mesecu oktobru 1950:

Bacci Sergio, Sason Guido, Krnić Dragan, Lepase Lucia, Bilosiavo Narcisa, Bernardi Marisa, Ulcigrai Bruno, Grižonič Loredana, Mušič Vlasta, Berne ŽBožena, Suber Dorjano, Dambrosi Lidia, Marsi Gianna, Jerma Silvan, Savarin Oskar, Rodela Marino, Kavrečič Rudi, Marsich Franco, Bertok Nevja, Bertok Marija, Mazzucato Wrenella, Divajak Samo, Kalcina Libero, Jakomin Nadja, Jurišević Bruno, Zrzet Noretta, Bergamasco Nadia, Zorzet Larina, Olenich Ondina, Vascon Mario, Hrvatini Boris, Vidonič Danica, Stok Božo, Zettin Gianfranco.

Umrli v oktobru 1950:

Gunjač Jože, star 56 let; Furlanič roj. Vatovec Larija, stara 63 let; Kozlan Jožef, star 55 let; Furlan roj. Koser Marija, stara 33 let; Simmeni roj. Surian Anna Marija, stara 45 let; Toškan roj. Stefančič Ana, stara 72 let; Kvrečič roj. Kren Antonija, star 55 let; Stok Božo, star 1 dan; Santin Josip, star 92 let.

Poročeni v oktobru 1950:

Tonej Chilante, kmet, in Andrnjoli Jolanda, gospodinja; Cok Miroljub, mehanik, in Dilica Antonija, uradnica; Faveto Stelio, šofer, in Derin Giocconda, gospodinja; Almerigogna Vittorio, mehanik, in Delconte Maria, delavka; Doljak Ivan, delavec, in Poljak Erna, telefonistka; Rebula Jožef, uradnik, in Brajnik Lidija, uradnica; Dobrinja Aquilino, kovač, in Minka Giacomina, gospodinja; Vatovec Ivan, nam., in Vascon Marija, gospodinja; Videniš Ivan, kmet, in Sabadin Petra, gospodinja; Buljak Stian, oficir JA, in Pezun Ema, ekonomka; Ivancich Ermanno, delavec, in Flego Marija, gospodinja; Verzier Bergio, delavec, in Vuk Marija, gospodinja; Zuvin Ivan, šofer, in Pečar Marija, kuharica; Franzza Sergio, kmet, in Santin Ana, gospodinja; Tulek Aleksander, in Olivio Armida, gospodinja; Pohlen Bruno, kmet, in Sabadin Graziela, gospodinja.

RADIO
jugoslovanske cone Trsta

PREGLER ODDAI

od 17. XI. 50 do 23. XI. 50.

Poročila v slovenščini vsak dan ob 7.00 (ob nedeljah ob 7.30), 13.00, 19.30 in 23.05.

Poročila v hrvaščini vsak dan ob 18.45.

Pregled tiska v slovenščini vsak dan (razen nerelje) ob 14.45.

Jutranja glasba vsak dan ob 6.30 in 7.15 (ob nedeljah ob 7.00 in 7.45).

Nedelja 19. XI. 50.

8.30 Kmetijska ura (slov.); 9.00 Iz Mozartovih del; 9.30 Kmetijska ura (ital.); 10.00 Folklorna glasba; 10.45 Oddaja za Bujščino (hrv.); 11.15 Slavnj solisti pred mikrofonom; 11.45 Našim ženam (slov.); 12.00 Glasba po željah (slov.); 13.15 Skladbe za mladino; 13.30 Pionirska ura: Zivali na preži (slov.); 14.00 Glasba po željah (ital.). 17.00 Oddaja za podeželje: Pogovor v narečju; A. S. Puškin: Dunja, poštarjeva hči; Reportaža: Odpravljamo žalostno dediščino fašizma (slov.); 19.00 Kaj smo vam pripravili (ital.); 19.45 Slovenske narodne pesmi; 20.00 Chopin: Concert za klavir in orkester v E-molu; 20.45 Politični pregled (ital.); 21.00 Iz opernega sveta; 22.00 Športni pregled (ital.).

ZAKAJ?

Okrajna planska komisija ne priznava krajevnemu odboru v Kortah, da je do danes izpolnil plan gradbenih del za 70% in da je pri tem s prostovoljno delovno silo prištel nad 250.000 dinarjev.

KDO JE KRIV...

..., da v Glemu, Borštu in Laboru še danes niso končali z mlatvijo žitaric?

Za kratek čas in bistre glave

NALOGE

Peter je dobil v neki vasi 476 izvodov »Istrskega tednika«: koliko denarja je imel, če je bilo v njegovem žepu še 76 din?

Jurij ima dve leti več kakor brat Peter. Jurij je sedem let starejši od sestre Anice, katere leta so točno štirikratna razlika med starostjo Anice in Petra.

Koliko let ima Peter?

Kdo je Anatolij Kapitanovič Boldirjev, kako je umrl in kdaj se je rodil?

Kje se nahaja Sargaško morje in po čem je znano?

Uredništvo in uprava »Istrskega tednika« v Kopru — Odgovorni urednik: Srečko Vilhar — Tiskala tiskarna »Jadrana« v Kopru

SITNA
VPRAŠANJA

1. Kaj napravijo v Londonu, ka-dar dežuje?

2. Kakšno zemljepisno širino ima Koper?

Rešitev križanke iz zadnje številke

1. Vodoravno: 1. nit; 4. Krn; 6. hrana; 9. os; 10. Po; 12. ob; 14. da; 15. Fuderer; 17. it; 18. sa; 19. as; 21. na; 22. Ido; 24. opera; 26. ura; 27. arh. Navpično: 3. tros; 4. knap; 5. ra; 7. ar; 9. obuta; 11. Odesa; 12. ofi; 13. pes; 15. ara; 20. sipa; -1. no-ra; 23. do; 24. or; 25. ar.

SITNA VPRAŠANJA

1. Po najkrajši, 2. Mokrih, 3. Veznik »in«.